

U
P
I
S
C
2
0
1
8

UPiSC
CONFERENCE

University of Prishtina International Student Conference
MMXVI

CONFERENCE PROCEEDINGS

Entrepreneurship Education
in the 21st Century

18-22 June, Prishtina

UPISC 2018

University of Prishtina International Student Conference

00 383 (49) 381 535

www.upisc.net

upisc@uni-pr.edu

PRISHTINA 2018

UNIVERSITY OF PRISHTINA
INTERNATIONAL STUDENT CONFERENCE 2018
KONFERENCA NDËRKOMBËTARE STUDENTORE
E UNIVERSITETIT TË PRISHTINËS 2018

UNIVERSITY OF PRISHTINA
UNIVERSITETI I PRISHTINËS

“Entrepreneurship Education in the 21st Century”

“Edukimi në Ndërmarrësi në Shekullin e 21-të”

18-22 June 2018
Amazona Hotel
Prishtina, Kosovo

18-22 qershor 2018
Hotel Amazona
Prishtinë, Kosovë

Graphic design / *Dizajni grafik*

Besnik Kelmendi

Editor in Chief / *Kryeredaktor*

Vegim Hoti

Publication / *Botimi*

Këshilli Organizativ i UPISC / UPISC Organizing Committee

ISBN 978-9951-00-236-3

Printing / *Shtypja*

“DUKAGJINI” Printing House

Shtypshkronja “DUKAGJINI”

UPISC 2018 EXECUTIVE COMMITTEE

KËSHILLI EKZEKUTIV I UPISC 2018

Vegim Hoti - President

Donita Hyseni – Vice President

UPISC 2018 ORGANIZING COMMITTEE

KËSHILLI ORGANIZATIV I UPISC 2018

Alba Jakupi

Alban Osmanaj

Besnik Kelmendi

Blerina Kelmendi

Brikena Ahmeti

Donita Hyseni

Edmon Ademi

Festa Stavileci

Fisnike Pllana

Fiona Pirana

Fjolla Besimi

Greta Avdyli

Rina Zeqiri

Rita Gjana

Vegim Hoti

UPISC 2018 SCIENTIFIC COMMITTEE

KËSHILLI SHKENCOR I UPISC 2018

Dr. Sc. Ass Albana Berisha Qehaja, University of Prishtina,

Kosovo

Prof. Asoc. Dr. Besnik Krasniqi, University of Prishtina,

Kosovo

Dr. Agr. Iliriana Miftari, University of Prishtina, Kosovo

Prof. Asoc. Dr. Magdalena ZIOŁO, University of Szczecin,

Poland

Prof. Asoc. Dr. Natalia A. Mamedova, Plekanov Russian

University, Russia

Prof. Ass. Dr. Sadete Pllana, University of Prishtina, Kosovo

Principal Assistant, PhD. Tzvetelin Gueorguiev, University

of Ruse, Bulgaria

Ass. Dr. Lura Rexhepi, University of Prishtina, Kosovo

Ass. MSc. Sevdie Alshiqi, University of Prishtina, Kosovo

MSc. Berat Rukiqi, University of Prishtina, Kosovo

MSc. Gentrit Berisha, University of Prishtina, Kosovo

UPISC 2018 EDITING BOARD

BORDI REDAKTUES I UPISC 2018

Vegim Hoti - Editor in Chief

Donita Hyseni, editor

Greta Avdyli, editor

Doruntina Maliqi, translator

Gresa Mushkolaj, translator

Merita Hyseni, translator

Mirjeta Morina, translator

ENTREPRENEURSHIP EDUCATION

Vegim Hoti, UPISC'18 President

(Opening Ceremony Speech)

Dear Rector of the University of Prishtina, dear Ambassadors, Ministers and Professors. Dear students and civil society representatives. Dear media. Dear families. Ladies and gentlemen! Welcome to the Opening Ceremony of the third edition of the University of Prishtina International Student Conference.

This conference brings together international students with different educational and cultural backgrounds. UPISC aims to develop students in academic and scientific context, by raising awareness on constructive debate and productive discussions. During UPISC, students will have the opportunity to share ideas, experiences and create a wide network of friendship.

After two successful editions of UPISC, it is my pleasure to be here today and lead the opening ceremony of the third edition of conference. Gathering over 130 students from more than 50 countries, motivated us to continue creating another edition of this conference.

As higher education institutions in the 21st century are expected to fostering innovation and entrepreneurship, with UPISC, we are opening the debate on Entrepreneurship Education.

It is important that students get entrepreneurship education, to make opportunities for them in an ever changing world.

Maybe we are too young to think what world do we want to leave to new generations, but we are old enough to think what world we want to live in.

We would like to thank our partners and supporters for making UPISC 2018 possible. The Rector of the University of Prishtina, Prof. Dr. Marjan Dema, who supported us from the beginning. The Minister of Education, Science and Technology, Mr. Shyqiri Bytyçi; The Minister of Culture, Youth and Sports, Mr. Kujtim Gashi, especially the officials of Youth Department. A special thank to Mr. Uranik Begu with his colleague, Mr. Shpend Lila from Innovation Centre Kosovo, who kindly provided office space for us; Mr. Fis Malësori from the University of Prishtina Entrepreneurship and Innovation Center who supported with capacity enhancement for our team. UPISC was made possible with philanthropic commitment of many companies.

We would like to thank: Dukagjini Corporation, Business Support Centre Kosovo, Family Agusholli Corporation, Meridian Express Corporation, Amazona Hotel, Apetit Group, Trosha, T shirt Collective, Birra Peja and Dauti Commerce.

Furthermore, we want to thank our Scientific Committee for evaluating and selecting the best papers. Distincting from the previous editions, this time we stepped up in internationalizing this committee with professors from countries like Russia, Poland and Bulgaria.

I am not going to thank the Organizing Committee, because the speech I am holding, is in their name and honor.

My team's credo that has pushed us forward has been: from the inability to visit Europe, we decided to bring Europe here!

To all of you present, enjoy a great time and experience in the 2018 UPISC edition.

Cordially,

UPISC Team

EDUKIMI NË NDËRMARRËSI

Vegim Hoti, President i UPISC'18

(Fjalimi në Hapjen Ceremoniale)

I nderuar Rektor i Universitetit të Prishtinës, të nderuar ambasadorë, ministra dhe profesorë. Të nderuar studentë dhe shoqëri civile përfaqësuese. Të nderuara media. Të dashur familjarë. Zonja dhe zotërinj! Mirë se vini në ceremoninë e hapjes së edicionit të tretë të Konferencës Ndërkombëtare Studentore të Universitetit të Prishtinës.

Kjo konferencë sjell studentë ndërkombëtarë me prapavijë të ndryshme arsimore dhe kulturore. UPISC ka për qëllim zhvillimin e studentëve në kontekstin akademik dhe shkencor, duke rritur ndërgjegjësimin për debate konstruktive dhe diskutime produktive. Gjatë UPISC, studentët do të kenë mundësi të ndajnë ide, përvoja dhe të krijojnë një rrjet të gjerë shoqëror.

Pas dy edicioneve të suksesshme të UPISC, është kënaqësia ime të jem këtu sot dhe të drejtoj edhe një tjetër hapje ceremoniale të konferencës sonë. Duke mbledhur mbi 130 studentë nga më shumë se 50 shtete, jemi motivuar që të vazhdojmë të krijojmë një tjetër edicion të kësaj konference.

Përderisa institucionet e arsimit të lartë në shekullin e 21-të, priten të ofrojnë nxitjen e inovacionit dhe ndërmarrësisë, ne me UPISC po hapim debatin për Edukimin në Ndërmarrësi.

Është e rëndësishme që studentët të marrin edukim për ndërmarrësi, që të mund të krijojnë mundësi për veten e tyre në një botë e cila gjithnjë po ndryshon.

Ndoshta jemi shumë të rinj për të menduar se çfarë bote dëshirojmë t'u lëmë brezave të rinj, por ne jemi mjaftueshëm të rritur për të menduar se në çfarë bote duam të jetojmë.

Dëshirojmë të falënderoj partnerët dhe mbështetësit tanë që bënë të mundur realizimin e UPISC 2018. Rektorin e Universitetit të Prishtinës, Prof. Dr. Marjan Dema, i cili që nga fillimi na ka ofruar përkrahje të pakushtëzuar. Ministrin e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Z. Shyqiri Bytyqi; Ministrin e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, Z. Kujtim Gashi, posaçërisht zyrtarët e Departamentit të Rinisë. Një falënderim i veçantë për Z. Uranik Begu me kolegun e tij, Z. Shpend Lila nga Qendra e Kosovës për Inovacion (ICK) të cilët na ofruan hapësira pune për ne; Z. Fis Malësori nga Qendra e Ndërmarrësisë dhe Inovacionit së Universitetit të Prishtinës për mbështetje në rritjen e kapaciteteve të ekipit. Realizimi i UPISC u bë i mundur përmes angazhimit filantropik të shumë kompanive.

Dëshirojmë të falënderojmë: Korporatën Dukagjini, Korporatën Agusholli, Korporatën Meridian Express, dhe Hotel Amazona.

Gjithashtu, ne duam të falënderojmë Këshillin Shkencor për vlerësimin dhe përzgjedhjen e punimeve më të mira. Për dallim nga edicionet e kaluara, kësaj radhe ne hapëruam në ndërkombëtarizimin e këtij Këshilli me profesorë nga shtete si Rusia, Polonia dhe Bullgaria.

Unë nuk do ta falënderoj Këshillin Organizativ, ngase fjalimin që po e mbaj, është në emër dhe nderë të tyre.

Motoja e ekipit tim e cila na ka shtyrë neve përpara është: Nga pamundësia për të vizituar Evropën, ne vendosëm që ta sjellim Evropën këtu!

Të gjithë juve të pranishëm, uroj të kaloni momente dhe eksperiencë të mrekullueshme në edicionin e UPISC 2018.

Përzemërsisht,

Ekipi i UPISC

ABSTRACTS

ABSTRAKTET

Content

Përmbajtja

The Effect of Policy-induced nEco-innovation on Business Competitiveness: Evidence on the Porter Hypothesis	22
Efekti i eko-inovacionit i nxitur nga politika në konkurrencën biznesore: Dëshmi mbi hipotezën e Porterit	23
Development of Social Entrepreneurship as an instrument for social solution and unemployment reduction	24
Zhvillimi i ndërmarrësisë shoqërore si një instrument për zgjidhje sociale dhe ulje të papunësisë	25
Youth Empowerment and Development	26
Fuqizimi dhe zhvillimi i rinisë	27
Problems concerning the successful development of youth business	28
Problemet lidhur me zhvillimin e suksesshëm të biznesit të rinisë	29
Renewable Energy Microfinance for Gender Empowerment	30
Mikrofinancat e energjisë së ripërtrishme për fuqizimin gjinor	31
Social entrepreneurship and its role in emerging economies	32
Ndërmarrësia sociale dhe roli i saj në ekonominë në zhvillim	33
The impact of group work on the classroom	34
Ndikimi i punës grupore në klasë	35
Using the legal space in the entrepreneurial initiatives	36
Përdorimi i hapësirës ligjore në nismat sipërmarrëse	37
New Energy Supplier of EU-Azerbaijan Republic, TAP Project, How It Is Important for EU?	38
Një furnizues i ri i energjisë së Bashkimit Evropian – Republika e Azerbajxhanit, Projekti TAP, Sa është i rëndësishëm për BE-në?	39
Understanding the Concept, Impact and Benefits of Social Entrepreneurship in Macedonia	40

Të kuptuarit e konceptit, ndikimi dhe përfitimet e ndërmarrësisë sociale në Maqedoni.....	41
New Age of Entre-Net.....	42
Epoka e re e internetit	43
Youth access to Entrepreneurship Education (EE): A study conducted in Kosovo and Albania.....	44
Qasja e të rinjëve në edukimin për ndërmarrësi (ee): një studim i kryer në Kosovë dhe Shqipëri	45
The impact of SMEs in the economic development of Kosovo.....	46
Ndikimi i NVM-ve në zhvillimin ekonomik në Kosovë.....	47
Development of Women and Girls Enterprise Activities in Kosovo	48
Zhvillimi i aktiviteteve të ndërmarrjeve të grave dhe vajzave në Kosovë.....	49
A look at social entrepreneurship in Russia: Features and Problems	50
Një vështrim në sipërmarrjen sociale në Rusi: Karakteristikat dhe Problemet	51
Sharing Economy as an Emanation of Prosumer Behavior in Tourism	52
Shpërndarja e ekonomisë si rezultat i sjelljes së konsumatorëve të mundshëm në turizëm	53
Union Digital Center: A Milestone to Achieve Digital Bangladesh	54
Qendra Digjitale e Bashkimit: Një synim për të arritur Bangladeshin Digjital.....	55
Entrepreneurs in Mechatronics systems.....	56
Sipërmarrësit në sistemet mekatronike	57
The Use of Robots in the Adjustment Structure and Automation of Robotic Processes.....	58
Përdorimi i robotëve në Strukturën e Rregullimit dhe Automatizimin e Proceseve Robotike	59
The perspectives of Entrepreneurial and Juridical Education	60
Perspektiva e edukimit sipërmarrës dhe juridik.....	61

Money and moral good – how to combine ethics and economy in the entrepreneurship education	62
Paratë dhe morali i mirë - Si të kombinojmë etikën dhe ekonominë në edukimin e ndërmarrësisë	63
Social entrepreneurship in emerging economies	64
Ndërmarrësia sociale në ekonomitë në zhvillim	65
Ethnic entrepreneurship and cultural awareness: creating synergies with Kosovar students in Thessaloniki	66
Sipërmarrja etnike dhe vetëdija kulturore: Krijimi i sinergjive me studentë Kosovare në Thessaloniki.....	67
Maturants, how much have they thought the next step	68
Maturantët, sa e kanë menduar hapin e ardhshëm.....	69
Quality of living in Republic of Macedonia.....	70
Cilësia e jetesës në Republikën e Maqedonisë	71
Become an entrepreneur by training: Is it possible?.....	72
Të bëhesh sipërmarrës përmes trajnimit: A është e mundur?.....	73
Determinants of Foreign Direct Investment Inflows: Comparison across different country groups.....	74
Përcaktuesit e hyrjeve së Investimeve të Huaja Direkte: Krahasimi ndërmjet grupeve të ndryshme të vendit.....	75
Formal and Informal Entrepreneurial Education.....	76
Edukimi formal dhe joformal në ndërmarrësi	77
Entrepreneurship and Law	78
Ndërmarrësia dhe Ligji	79
Information Technology.....	80
Teknologjia Informative.....	81
To fail or not to fail?	82
Të dështosh apo të mos dështosh?.....	83
Lack of education as important factor in the development of Small and Medium Enterprises	84
University education's impact on emphasizing the link between Engineering and Entrepreneurship.....	86

Ndikimi i arsimit universitar në theksimin e raportit midis Inxhinierisë dhe Ndërmarrësisë.....	87
Impact of directive decisions on organizational effectiveness in Georgian Public Sector.....	88
Ndikimi i vendimeve të direktivave në efikasitetin organizativ në sektorin publik të Gjeorgjisë	89
Social Entrepreneurship	90
Ndërmarrësia Sociale	91
Students' Academic Mobility in Ukraine	92
Lëvizja Akademike e Studentëve në Ukrainë	93
Road to Agripreneurship among Agri-graduates: Indian initiatives	94
Rruga drejt agrokulturës mes të diplomuarve të agronomisë: Iniciativat indiane	95
The Need of Embedding Cybersecurity into Your Business	96
Nevoja e integritit së sigurisë kibernetike në biznesin tuaj	97
Automation and Mechatronics: Bringing up future entrepreneurs..	98
Innovation in Education.....	100
Inovacioni në edukim.....	101

University of Prishtina
International Student Conference 2018

The Effect of Policy-induced nEco-innovation on Business Competitiveness: Evidence on the Porter Hypothesis

Abdelfeteh BITAT – *Saint-Louis University, Algeria*

The Porter hypothesis claims that well-designed environmental regulation could enhance business competitiveness by driving eco-innovation at the firm level. The objective of this paper is to test the Porter hypothesis by investigating the effect of regulation-induced eco-innovation on business competitiveness using a dynamic model. The distinguishes between different types of eco-innovations and accounts for the moderating effect of its different drivers, namely legally binding regulations such as standards or taxes, incentives such as government funding or market demand and self-regulation such as sectoral agreements. We extend previous empirical studies by allowing for dynamics. Accordingly, we estimate a non-linear (ordered logit) dynamic model with a fixed effect and time-invariant regressors by programming a minimum distance estimator in Stata. This methodology allows controlling for the firm unobserved heterogeneity while estimating the effect of time-invariant (and rarely changing) firm characteristic and environmental policies without making any distributional assumptions on the unobserved heterogeneity or the initial condition of the dependent variable. The results show that while regulation-induced eco-innovations have a positive short-term effect on business competitiveness, the effect vanishes in the dynamic model. By contrast, resource efficiency eco-innovations that are market-driven show a resilient positive effect. Furthermore, externality-reducing eco-innovations affect business competitiveness negatively, irrespective of their motives. Lastly, there is evidence of complementarity between product and process eco-innovations. In light of these results, policymakers are exhorted to design policies that create market dynamics, in the long-run, fostering both resource efficiency and product eco-innovations that support each other in order to achieve the win-win situation intended in the Porter hypothesis.

Keywords: Business competitiveness, Eco-innovation, Environmental regulation and Panel data

Efekt i eko-inovacionit i nxitur nga politika në konkurrencën biznese: Dëshmi mbi hipotezën e Porterit

Abdelfeteh BITAT – *Universiteti Saint-Louis, Algjeri*

Hipoteza e Porterit thotë se një planifikim mjedisor i projektuar mirë mund të rrisë konkurrencën biznese duke qar eko-inovacionin në nivel më të lartë. Qëllimi i këtij punimi është të testojë hipotezën e Porterit duke hetuar efektin e eko-inovacionit të nxitur nga planifikimi mbi konkurrencën biznese duke përdorur një model dinamik. Dallimet midis llojeve të ndryshme të inovacioneve ekologjike dhe llogaritjet mbi efektin moderues të drejtuesve të ndryshëm të saj, domethënë rregulla ligjore detyruese siç janë standardet apo taksat, stimuj si financimi i qeverisë ose kërkesa e tregut dhe vetë-rregullimi siç janë marrëveshjet sektoriale. Ne zgjasim studimet e mëparshme empirike duke i lejuar për dinamikën. Prandaj, ne vlerësojmë një model dinamik jolinear me një efekt të rregulluar dhe regresorë kohor të pandryshueshëm duke programuar një vlerësues minimal të distancës në Stata. Kjo metodologji mundëson kontrollimin e heterogjenitetit të pavëzhguar, gjersa vlerëson efektin e pandryshueshëm të kohës (dhe rrallë që ndryshon), karakteristikën dhe politikën e mjedisit pa bërë ndonjë supozim shpërndarës mbi heterogjenitetin e pavëzhguar ose kushtet fillestare të variablës së varur. Rezultatet tregojnë se gjersa eko-inovacionet e nxitura nga planifikimi kanë një efekt pozitiv afatshkurtër në konkurrencën e biznesit, efekti zhduket në modelin dinamik. Në të kundërt, eko-inovacionet e efikasitetit të burimeve që janë të orientuara kah tregu tregojnë një efekt pozitiv elastik. Për më tepër, eko-inovacionet që ulin efektin e jashtëm ndikojnë negativisht në konkurrencën e biznesit, pavarësisht nga motivet e tyre. Së fundmi, ka dëshmi të plotësueshmërisë ndërmjet produkteve dhe proceseve të eko-inovacioneve. Në dritën e këtyre rezultateve, krijuesit e politikave nxiten të hartojnë politika që krijojnë dinamikën e tregut në planin afatgjatë, duke u kujdesur për efikasitetin e resurseve si dhe eko-inovacionet e produkteve që mbështesin njëra-tjetrën në mënyrë që të arrihet një situatë fitimprurëse e synuar në hipotezën e Porterit.

Fjalët kyçe: Konkurenca biznese, Eko-inovacioni, Planifikimi i mjedisit dhe të dhënat e Panelit

Development of Social Entrepreneurship as an instrument for social solution and unemployment reduction

Adnan ADEMI – *International Balkan University, Macedonia*

Ramadan SALI – *International Balkan University, Macedonia*

Social entrepreneurship (SE) everyday is increasing the contribution to the society, by adopting different innovative models to offer new and creative solutions for complex social issues. SE models has been developed in many areas, such as non-for-profit organizations, profit organizations, public sector organizations, or a combination of three. In the social goals are included Individual or groups of volunteer that are willing to contribute in the society with their skills, abilities or either financially to take actions for positive changes in the society, such a change of social, economic, environmental and humanistic changes for overall benefit. The objectives of this research are based on the model of microfinance developers. Microfinance encourages new (small, medium enterprises) startups to develop their innovative social venture. The case study of microfinance is the Grameen Bank which is microfinance organization founded in 1983. It makes small loans to the impoverished without requiring collateral. SE startups at the beginning stage started with some microfinance investments, which they secured their equipment, object, experienced staff, and as the SE developed itself, than for a specific period they achieved to be profitable or self financed. While the SE achieve profitability they reinvest in their venture to expand itself to remain sustainable or invest in another social project for solving social issue. Thus by expanding the number of SEs bring positive change in society especially when it comes to employment. By creating new workplaces, thus help economical development and decreasing unemployment.

Keywords: Social entrepreneurship, Social goal, Microfinance and Unemployment

Zhvillimi i ndërrmarësisë shoqërore si një instrument për zgjidhje sociale dhe ulje të papunësisë

Adnan ADEMI – *Universiteti Ndërkombëtar i Ballkanit, Maqedoni*

Ramadan SALI – *Universiteti Ndërkombëtar i Ballkanit, Maqedoni*

Sipërmarrja sociale çdo ditë e më shumë po rrit kontributin për shoqërinë, duke miratuar modele të ndryshme inovative për të ofruar zgjidhje të reja dhe kreative për çështje sociale të ndërlikuara. Modelet e sipërmarrjes sociale janë zhvilluar në shumë fusha, siç janë organizatat jo-fitimprurëse, fitimprurëse, organizata të sektorit publik, ose një kombinim i të triave. Në qëllime shoqërore përfshihen individë ose grupe vullnetarësh që janë të gatshëm të kontribuojnë në shoqëri me aftësitë e tyre për të ndërrmarë veprime për ndryshime pozitive në shoqëri, një ndryshim i tillë i ndryshimeve sociale, ekonomike, mjedisore dhe humaniste për përfitime. Objektivat e këtij hulumtimi bazohen në modelin e zhvilluesve të mikrofinancës. Mikrofinanca inkurajon ndërrmarjet e reja (ndërrmarjet e vogla dhe të mesme) për të zhvilluar sipërmarrjen e tyre inovative sociale. Rast studimi i mikrofinancës është Banka Grameen e cila është organizatë mikrofinanciare e themeluar në vitin 1983. Bën kredi të vogla për të varfërit pa kërkuar kolateral. Fillimet e sipërmarrjes sociale filluan me disa investime mikrofinanciare, të cilat siguruan pajisjet e tyre, objektin, stafin me përvojë, dhe si sipërmarrje sociale të zhvilluara vetë, për një periudhë të caktuar arritën të jenë fitimprurëse ose të vetëfinancuara. Derisa sipërmarrjet sociale të arrijnë fitim, ato riinvestojnë në sipërmarrjen e tyre për të zgjeruar veten për të mbetur të qëndrueshme ose të investojnë në një projekt tjetër social për zgjidhjen e çështjes sociale. Kështu duke zgjeruar numrin e sipërmarrjeve sociale vijnë ndryshime pozitive në shoqëri sidomos kur është fjala për punësim. Duke krijuar vende të reja pune, duke ndihmuar kështu zhvillimin ekonomik dhe uljen e papunësisë.

Fjalët kyçe: Sipërmarrja sociale, Qëllimi social, Mikrofinanca dhe Papunësia.

Youth Empowerment and Development

Afeez Adeola JUNAID - *Tostech Global Resources, Nigeria*

Nations of the world have been struggling and battling with different kinds of unrest due to inability to take youth empowerment and development seriously. Many policies, strategies and other implementations for the purpose of relegating the youth to the background is a danger signal to this generation. Governments need to come up with policies that will empower the youths and help them become independent in all their endeavours. Youth empowerment cut across both formal and informal education and training. Fund for startups and other innovative ideas is another way of taking the lives of the youth to the next level. Conclusively, focusing on youth empowerment and development is the sole solution to the insurgency and other terrorising factor in the world. Let's rise up and get empowered.

Keywords: Youth, Entrepreneurship, Empowerment, Development, Innovations, Education and Ideas

Fuqizimi dhe zhvillimi i rinisë

Afeez Adeola JUNAIID – *Resurset Globale Tostech, Nigeri*

Popujt e botës janë duke luftuar dhe duke u përballur me lloje të ndryshme të trazirave në lidhje me pamundësinë për t'a marrë seriozisht fuqizimin dhe zhvillimin e rinisë. Shumë politika, strategji dhe implementime me qëllim të shtyrjes së rinisë në prapavijë... e gjithë kjo është një sinjal i rrezikut për këtë gjeneratë. Qeveria duhet të gjejë politika të cilat do të fuqizojnë rininë dhe do t'iu ndihmojë atyre të bëhen të pavarur në përpjekjet e tyre. Fuqizimi i rinisë përfshinë edukimin dhe trajnimin zyrtar dhe jozyrtar. Fondi për bizneset e reja dhe idetë e tjera inovative është një menyrë tjetër për ta dërguar jetën e rinisë në një nivel tjetër. Përfundimisht, fuqizimi dhe zhvillimi i rinisë është zgjedhja e vetme ndaj kryengritjeve dhe faktorëve të tjerë terrorizues në botë. Le të ngrihemi dhe të fuqizohemi.

Fjalë kyçe: Rinia, Ndërmarrësia, Fuqizim, Zhvillim, Inovacion, Edukim dhe Ide

Problems concerning the successful development of youth business

Aizhan ZHEKSENOVA – *Al-Farabi Kazakh National
University, Kazakhstan*

The youth business plays a major role in solving social and economic problems, such as creating new jobs and reducing the level of unemployment, training qualified personnel. Expansion of opportunities and strengthening of the influence of youth entrepreneurship necessitates the use of its potential. Youth business is an important segment of small business. Thus, to date, youth entrepreneurship is one of the priority areas for the development of small business in the country. Creation of favorable conditions stimulating youth to engage in entrepreneurial activity is considered in various programs at the national and regional level. It should be noted that in most countries there are not developed areas where young people could receive current knowledge and skills, exchange information, develop their own ideas, and get expert advice. As a result, innovative ideas either do not appear, or do not enter the market, staying within the walls of universities and scientific laboratories. Youth entrepreneurship is a very complex sector that requires particularly serious attention on the part of state bodies. Its well-constructed, purposeful support will ensure the development of small business in the region, which in turn will lead to economic growth, to an increase in the investment attractiveness of the region. However, young people face enormous difficulties in the way of creating youth enterprises. These problems are related both to the financial difficulties in setting up enterprises and the lack of education of young people. These include high rates of taxes and interest for loans, lack of seed capital in the hands of young people, limited or no economic and production ties due to the short duration of their activities and lack of experience. All these measures will contribute to the fact that young people will stop perceiving entrepreneurship, business as an inaccessible area of activity.

Keywords: Youth, Business, Entrepreneurship, Unemployment

Problemet lidhur me zhvillimin e suksesshëm të biznesit të rinisë

Aizhan ZHEKSENOVA – *Universiteti Ndërkombëtar Al-Farabi
Kazakh, Kazakistan*

Biznesi i rinisë luan rol kryesor në zgjidhjen e problemeve sociale dhe ekonomike, si krijimin e punësimeve të reja dhe reduktimin e nivelit të papunësisë si dhe krijimin e një personeli të kualifikuar. Zgjerimi i mundësive dhe forcimi i ndikimit të ndërmarrësisë rinore kërkon përdorimin e potencialit të saj. Biznesi i rinisë është një segment i rëndësishëm i bizneseve të vogla. Kështu, deri më sot, ndërrmarësia e rinisë është një nga fushat prioritare për zhvillimin e bizneseve të vogla në vend. Krijimi i kushteve të favorshme për stimulimin e të rinjëve për t'u angazhuar në veprimtari sipërmarrëse konsiderohet në programe të ndryshme në nivel kombëtar dhe rajonal. Duhet të theksohet që në shumicën e vendeve ekzistojnë fusha të pazhvilluara ku të rinjtë mund të përfitojnë njohuri dhe aftësi, të shkëmbejnë informacione, të zhvillojnë idetë e tyre si dhe të marrin këshilla nga ekspertë. Si rezultat, idetë inovative ose nuk shfaqen fare, ose nuk hyjnë në treg, duke qëndruar brenda mureve të universiteteve dhe laboratorëve shkencorë. Ndërrmarësia e rinisë është një sektor mjaft kompleks i cili kërkon veçanërisht vëmendje serioze nga ana e oragneve shtetërore. Mbështetja e saj e ndërtuar mirë, do të sigurojë zhvillimin e biznesit të vogël në rajon, që nga ana tjetër do të shpie drejt rritjes ekonomike, në një rritje të atraktivitetit të investimeve të rajonit. Megjithatë, të rinjtë përballen me vështirësi të mëdha në mënyrën e krijimit të ndërrmarjeve rinore. Këto probleme janë të lidhura me vështirësitë financiare në ngritjen e ndërrmarjeve dhe mungesën e arsimit të të rinjëve. Këto përfshijnë norma të larta të taksave dhe intereseve për kredi, mungesë të kapitalit të farës në duart e të rinjëve, ekonomi të limituar, lidhjet e prodhimit për shkak të kohëzgjatjes së shkurtër të aktiviteteve të tyre dhe mungesës së përvojës. Të gjitha këto masa do të kontribuojnë në faktin se të rinjtë do të ndalojnë perceptimin e ndërrmarësisë dhe biznesit si një fushë e paarritshme e aktivitetit.

Fjalët kyçe: Rinia, Biznes, Ndërrmarje, Papunësi.

Renewable Energy Microfinance for Gender Empowerment

Andrea GATTO – Naples "Parthenope", Italy

Microfinance is a powerful set of tools for gender empowerment, especially for rural areas. Empirical evidence shows that tailored microcredit and microfinance policies can facilitate women entrepreneurship and resilience in least developed countries and depressed areas. Microfinance policies devoted to women micro-entrepreneurship enhancement in the renewable energy sector have found a wide consensus and a strong interest in the International Community, i.e. in SDGs. The empowerment of the woman on the context of energy policy effectiveness through microfinance tools is particularly relevant. This work proposes: 1) a new statistical approach for the measurement of the index; 2) a new index useful to be considered for practical policy implications. The methodology is a first attempt to provide a higher robustness. The measures can be used for microcredit and microfinance policies to boost women entrepreneurship in developed countries, especially rural areas, as well as on geographical zone affected by high unemployment and poverty. The work exploits a statistical approach useful to measure specifically the energy policy effectiveness. A composite indicator on energy policy microfinance is built, basing on different approaches already explored. The determinants of energy policy effectiveness are analyzed, considering some other relevant variables which can be identified from the recent literature. A statistical comparison of the different results is particularly relevant to ensure the robustness of the practical implications. Examining the microfinance-energy-gender nexus, the paper aims to: 1) explore the gender gap regarding peculiar assets in specific rural areas of the world; 2) test whether microfinance policies in renewable energy domain are effective for gender empowerment; 3) build a composite indicator on energy policy microfinance spectrum; and 4) study the determinants of the energy policy effectiveness.

Keywords: Gender empowerment, Renewable energy policy, Microfinance, Composite indicators

Mikrofinancat e energjisë së ripërtrishme për fuqizimin gjinor

Andrea GATTO - *Naples "Parthenope", Itali*

Mikrofinancimi është një grup i fuqishëm mjeteve për fuqizimin gjinor, veçanërisht për zonat rurale. Dëshmitë empirike tregojnë se politikat e përshtatura të mikrokredisë dhe mikrofinancave mund të lehtësojnë ndërmarrjen dhe aftësinë e grave në vendet më pak të zhvilluara dhe në zonat e shtypura. Politikat mikrofinanciare të përkushtuara në rritjen e mikro-ndërmarrësisë së grave në sektorin e energjisë së ripërtërishme kanë gjetur një konsensus të gjerë dhe një interes të madh në Bashkësinë Ndërkombëtare, për shembull në “SDG”. Fuqizimi i gruas në kontekstin e efektivitetit të politikës energjetike përmes mjeteve mikrofinanciare është e rëndësishme. Kjo punë propozon: i) një qasje të re statistikore për matjen e indeksit; ii) një indeks të ri dhe të dobishëm të konsideruar për implikimet praktike të politikës. Metodologjia është përpjekja e parë për të siguruar një qëndrueshmëri më të lartë. Matjet mund të përdoren për politikat e mikrokredive dhe mikrofinancave për të rritur ndërmarrjen e grave në vendet e zhvilluara, veçanërisht në zonat rurale si dhe në zonat gjeografike të prekura nga papunësia dhe varfëria e lartë. Puna shfrytëzon një qasje statistikore të dobishme për të matur në mënyrë të veçantë efektivitetin e politikës energjetike. Është ndërtuar një tregues i përbërë në mikrofinancën e politikës energjetike, duke u mbështetur në qasjet e ndryshme tashmë të eksploruara. Përcaktuesit e efektivitetit të politikës energjetike janë analizuar duke marrë parasysh disa variabla të tjera të rëndësishme që mund të identifikohen nga literatura e kohëve të fundit. Një krahasim statistikor i rezultateve të ndryshme është veçanërisht i rëndësishëm për të siguruar qëndrueshmërinë e implikimeve praktike. Duke shqyrtuar lidhjen mikrofinanciare-energjetike-gjinore, dokumenti synon: 1) të eksplorojë hendekun gjinor në lidhje me asetet e veçanta në zonat specifike rurale të botës; 2) të testojë nëse politikat mikrofinanciare në fushën e energjisë së ripërtërishme janë efektive për fuqizimin gjinor; 3) të ndërtojë një tregues të përbërë në spektrin mikrofinanciar të politikës energjetike; dhe 4) të studiojë determinantët e efektivitetit të politikës energjetike.

Fjalët kyçe: Fuqizimi gjinor, Politika e energjisë së ripërtërishme, Mikrofinanca, Treguesit e përbërë

Social entrepreneurship and its role in emerging economies

Arbër MUSLIU – Xamk University Finland, Kosovo

The economy has a significant impact on the development of a society in all segments of life. The best state of the economy translates into law enforcement, which guarantees a reduction of corruption and enforcement of contracts, respect for labor rights, etc., all of these being facts that encourage domestic and foreign investors to invest in local start-ups, from which sufficient wages are created for citizens who potentially turn out to receive business loans. Under these circumstances, the psychosocial aspect of humanity, local product-purchasing, is developed, and sufficient space is created to address different social constructs that limit the open-mindedness of our society. This research will prove the hypothesis that social entrepreneurship and the use of donations to foster innovation and create businesses instead of using them to directly give money as welfare, is the most sustainable way to develop Kosovo's economy, referring to the fact that Kosovo is the country with the youngest population in Europe. This fact, lets us understand that there is great human capital which has goals, capacities and desire to affirm as a developing power in the state. If we refer to world statistics, we realize that young entrepreneurs in the world do not want to create old-style capitalist businesses where profit is at the expense of social or environmental factors. Over 90% of businesses created by young people in the world offer a share of their profit to charitable causes and their entire business model is created in such a way that it changes the status quo, passing the power from the 'broker' to customer. The creation of this new group of entrepreneurs with a different type of mentality and model would greatly benefit a struggling Kosovar economy that relies on outdated and saturated businesses with limited scale.

Keywords: Entrepreneurship, Economy, Youth and Disruption

Ndërmarrësia sociale dhe roli i saj në ekonomitë në zhvillim

Arbër MUSLIU – Universiteti Xamk Finland, Kosovë

Ekonomia ka një ndikim të rëndësishëm në zhvillimin e një shoqërie në të gjitha segmentet e jetës. Gjendja më e mirë e ekonomisë përkthehet në zbatimin e ligjit, e cila garanton një reduktim të korrupsionit dhe zbatimit të kontratave, respektimin e të drejtave të punës etj., të gjitha këto janë fakte që inkurajojnë investitorët vendas dhe të huaj për të investuar në startup-et lokale, nga të cilat krijohen paga të mjaftueshme për qytetarët të cilët potencialisht vendosin të marrin kredi biznesi. Në këto rrethana, zhvillohet aspekti psikosocial i njerëzimit, blerja e produkteve vendore, dhe krijohet hapësirë e mjaftueshme për të trajtuar konstruktet e ndryshme shoqërore që kufizojnë mendjen e hapur të shoqërisë sonë. Ky hulumtim do të vërtetoj hipotezën se ndërmarrësia sociale dhe përdorimi i donacioneve për të nxitur inovacione dhe për të krijuar biznese, në vend që t'i përdorin ato para si mirëqenie, është mënyra më e qëndrueshme për të zhvilluar ekonominë e Kosovës, duke iu referuar faktit se Kosova është vendi me popullsinë më të re në Evropë. Ky fakt, na lejon të kuptojmë se ka një kapital të madh njerëzor të cilët kanë qëllime, kapacitete dhe dëshirë për tu afirmuar si një fuqi në zhvillim. Nëse i referohemi statistikave botërore, kuptojmë se ndërmarrësit e rinj në botë nuk duan të krijojnë biznese kapitaliste të stilit të vjetër ku fitimi është në kurriz të faktorëve social apo mjedisorë. Mbi 90% e bizneseve të krijuara nga të rinjtë në botë ofrojnë një pjesë të fitimit të tyre për bamirësi dhe i gjithë modeli i tyre biznesor është krijuar në një mënyrë që ndryshon status quon, duke kaluar pushtetin nga 'ndërmjetësi' tek klienti. Krijimi i këtij grupi të ri ndërmarrësish me një lloj tjetër mentaliteti dhe modeli do të përfitonte shumë nga një ekonomi kosovare në vështirësi që mbështetet në biznese të vjetëruara dhe të ngopura me shkallë të kufizuar.

Fjalët kyçe: Ndërmarrësia, Ekonomia, Rinia dhe Përçarja

The impact of group work on the classroom

Arjana ZHUBI – *University of Prishtina, Albania*

Many studies show that working in groups has positive effects on the learning process, is the cooperative spirit among students, socialization and high motivation in learning, but on the contrary is based on the opinions of teachers and their direct school practice. Many teachers do not apply groups work or interactive learning. Though over 70% of teachers throughout Kosovo have conducted numerous trainings that has learner-centered. These situations not only brings many uncertainties to students but on the other hand, the teacher does not know his role as a decision-maker in achieving the goals and learning outcomes. Why we do not apply? Where are the problems faced while working in groups? Is this form of work implemented today in our schools? Who forms the group? What are some teacher qualities that affects in management of groups work? Can you estimate the group and is that assessment real? There are only a few issues that I reacted critically, by feeling a professional obligation, through this paper to guide many teachers about the organization and implementation of student groups in class, assignment of roles, criteria, rules and responsible members within the group.

Keywords: Working in groups, Teacher's role, Weaknesses, Strengths, Management

Ndikimi i punës grupore në klasë

Arjana ZHUBI – *Universiteti i Prishtinës, Shqipëri*

Shumë studime tregojnë se puna grupore ka efekte pozitive në procesin e të mësuarit, është fryma e bashkëpunimit midis nxënësve, socializimit dhe motivimit të lartë për mësim që ndikon pozitivisht, por përkundrazi ajo bazohet në mendimet e mësuesve dhe praktikën e tyre të drejtpërdrejtë në shkollë. Shumë mësues nuk e aplikojnë punën grupore ose mësimin interaktiv. Edhe pse mbi 70% e mësuesve në mbarë Kosovën kanë kryer trajnime të shumta që kanë në fokus nxënësit. Këto situata jo vetëm që sjellin shumë paqartësi për studentët, por nga ana tjetër, mësuesi nuk di rolin e tij si vendimarrës në arritjen e qëllimeve dhe rezultateve të mësimin. Pse nuk e përdorim këtë metodë? Cilat janë problemet me të cilat ballafaqohemi kur punojmë në grupe? A zbatohet kjo metodë në shkollat tona? Kush e formon grupin? Cilat janë disa nga cilësitë e një mësimdhënësi që ndikojnë në menaxhimin e këtyre grupeve? A mund të vlerësoni grupin dhe a është ky vlerësim i drejtë? Këtu janë vetëm disa çështje që kam reaguuar në mënyrë kritike, duke ndier një detyrim profesional, dua që përmes këtij punimi t'i udhëzoj shumë mësues për organizimin dhe zbatimin e grupeve të nxënësve në klasë, caktimin e roleve, kriterëve, rregullave dhe anëtarëve përgjegjës brenda grupit.

Fjalët kyçe: Puna grupore, Roli i mësimdhënësve, Dobësitë, Përparësitë, Menaxhimi

Using the legal space in the entrepreneurial initiatives

Artens LAZAJ – *University of Tirana, Albania*

Creating a new venture requires getting the right knowledge, creating a business plan and ultimately taking risks. This work tends to get difficult for young entrepreneurs, who walk for the first time in such a path. Legal procedures to set up a venture or start-up can be an encouragement, but also an obstacle. Seeing the benefits that new ventures bring, states have taken fairly policies to harmonize laws and facilitate legislation from bureaucratic issues. Thus, over the years, some legal acts have been taken in Albania to facilitate taxation, a certain category of businesses or youth enterprises, for a certain timeframe. This policy is well-grounded because by not charging all the burden of fiscal obligations in a newly-formed business, the progress of entrepreneurship is boosted. Regarding the aspect of harmonization of the above mentioned legislation, Albania, Kosovo have tried to adapt the legal provisions in material terms to the conventions of the European Union. It is therefore imperative that when a new venture is established it becomes a smart choice. In the overall analysis of the advantages, the legal framework is an essential element. Its study requires the analysis of an updated legal consultant with the changes taking place and ready to use those times when the market has more access, the need for services is bigger and the space or light weight of financial liabilities at the moment being thrown the first step, is possible. The importance of using legal space is the elimination of double taxation and also the finding of a taxable income balance, mainly at the first moment of entrepreneurship, which is one of the most critical moments. If all these steps are successfully accomplished business exceeds the threshold of being a small business, this means that the initial venture has been successful.

Keywords: Entrepreneurship, Law, Exploit and Balance

Përdorimi i hapësirës ligjore në nismat sipërmarrëse

Artens LAZAJ – *Universiteti i Tiranës, Shqipëri*

Krijimi i një sipërmarrje të re kërkon marrjen e njohurive të duhura, krijimin e një plan biznesi dhe në fund të fundit duke marrë rreziqe. Kjo punë tenton të bëhet e vështirë për sipërmarrësit e rinj, të cilët ecin për herë të parë në një rrugë të tillë. Procedurat ligjore për të ngritur një sipërmarrje ose fillim mund të jenë një inkurajim, mirëpo edhe një pengesë. Duke parë përfitimet që ndërrmarjet e reja sjellin, shtetet kanë ndërrmarë veprime të drejta për të harmonizuar ligjet dhe për të lehtësuar legjislacionin nga çështjet burokratike. Kështu, gjatë viteve, disa akte ligjore janë marrë në Shqipëri për të lehtësuar taksat, një kategori e caktuar e bizneseve ose ndërrmarjeve rinore, për një afat kohor të caktuar. Ky rregull është i bazuar mirë sepse duke mos ngarkuar të gjithë barrën e detyrimeve fiskale në një biznes të sapoformuar, përparimi i ndërrmarësisë rritet. Lidhur me aspektin e harmonizimit të lartëpërmendur, Shqipëria dhe Kosova janë përpjekur t'i përshtatin dipozitat ligjore në aspektin material në konventat e Bashkimit Evropian. Prandaj është e domosdoshme që kur të krijohet një sipërmarrje e re, ajo bëhet një zgjedhje e mençur. Në analiza të përgjithshme të përparësive, kuadri ligjor është një element thelbësor. Studimi i saj kërkon analizën e një konsulenti ligjor të përditësuar me ndryshimet që po ndodhin dhe të jenë të gatshëm për t'i përdorur ato në kohët kur tregu ka më shumë akses, nevoja për shërbime është më e madhe dhe hapësira ose dritë pesha e detyrimeve financiare në momentin e hedhjes së hapit të parë, është e mundur. Rëndësia e përdorimit të hapësirës ligjore është eliminimi i taksave të dyfishta dhe gjetja e një ekuilibri të të ardhurave të tatueshme, kryesisht në momentin e parë të sipërmarrjes, që është një nga momentet më kritike. Nëse të gjitha këto hapa përfundojnë me sukses, biznesi tejkalon pragun e të qenit një biznes i vogël, kjo do të thotë se ndërrmarja fillestare ka qenë e suksesshme.

Fjalët kyçe: Sipërmarrje, Ligj, Shfrytëzim dhe Bilanc

New Energy Supplier of EU-Azerbaijan Republic, TAP Project, How It Is Important for EU?

Asaf GURBANOV- *University of Ruse, Azerbaijan*

A major gas deal has been signed in Azerbaijan, as European buyers move to try to find alternatives to energy from Russia. The agreement includes 25.4 billion euros of investment in the country's Shah Deniz II gas field in the Caspian Sea, as well as supply pipelines. Participants included Britain's BP and the Azeri state energy firm SOCAR. It was announced they have just bought a 10 percent stake in the project from Statoil of Norway. France's Total is also in the consortium. In five to six year's time it is expected to produce 16 billion cubic metres of gas annually, six billion going to Turkey, and the rest to Europe. Chairman of the Azerbaijani Centre for Economic and Social Development, said: "Azerbaijan will have a direct access to the European market and in the first year Azerbaijan will be able to export more than 10 billion cubic meters of natural gas to the European market." The pipelines are the Trans-Anatolian – TANAP – through Turkey, and the Trans-Adriatic – TAP. The gas will travel 3,500 km-s through Greece and Albania into Italy. The amount of gas coming from Azerbaijan is supposed to rise to 31 billion cubic metres per year by 2026. The European Commission said it could supply 20 percent of EU needs in the long term.

Keywords: Petrol, Gas, Pipelines and Contracts

Një furnizues i ri i energjisë së Bashkimit Evropian – Republika e Azerbajxhanit, Projekti TAP, Sa është i rëndësishem për BE-në?

Asaf GURBANOV - Universiteti i Ruses, Azerbajxhan

Një marrëveshje e madhe e gazit është nënshkruar në Azerbajxhan, ndërkohë që blerësit Evropian mundohen të gjejnë alternativa të energjisë nga Rusia. Marrëveshja përfshinë 25.4 billion euro të investimit në fushën e gazit Shah Deniz II të të njejtit shtet, në detin Kaspik, si dhe në tubacione gazsjellëse. Pjesëmarrësit përfshijnë kompaninë e naftës të Britanisë së Madhe (BP) dhe firmën shtetërore të energjisë – SOCAR. Ishte njoftuar se ata gjithashtu kishin blerë 10 përqind të aksioneve në projekt nga Statoil i Norvegjisë. Totali i Francës është gjithashtu në partneritet. Në pesë deri gjashtë vitet e ardhshme pritet të prodhohen deri në 16 bilion metra kub të gazit çdo vit, 6 milion që do të shkojnë në Turqi dhe pjesa tjetër në Evropë. Presidenti i Qendrës së Azerbajxhanit për Zhvillim Ekonomik dhe Social, tha: “ Azerbajxhani do të ketë qasje direkte në tregun Evropian dhe në vitin e parë Azerbajxhani do të ketë mundësi të eksportoj më shumë se 10 bilion metra kub të gazit natyral në tregun Evropian”. Tubacionet gazsjellëse janë Trans-Anatolian- TANAP-përgjatë Turqisë dhe Trans-Adriatik- TAP. Gazi do të udhëtoj 3.500 km/s përgjatë Greqisë dhe Shqipërisë deri në Itali. Sasia e gazit që vjen nga Azerbajxhani supozohet të rritet deri në 31 bilion metra kub për vit deri në vitin 2026. Komisioni Evropian tha se mund të furnizoj 20% te nevojave të Bashkimit Evropian për një periudhë të gjatë.

Fjalë kyçe: Naftë, Gaz, Tubacione dhe Kontrata

Understanding the Concept, Impact and Benefits of Social Entrepreneurship in Macedonia

Dukica PAVLOVIKJ – *International Balkan University, Macedonia*

Taulant REXHEPI – *International Balkan University Macedonia*

“If you are not making a difference in other people’s lives, you shouldn’t be in business – it’s that simple.” Sir Richard Branson, the English business magnate and entrepreneur controlling more than 400 companies maybe gave us the closest definition of what Social Entrepreneurship (SE) means. According to the dictionaries, entrepreneurship means the activity of setting up a business taking on financial risks in the hope of profit. While adding the word ‘social’, this definition gains completely another way of how it is understood by people, while knowing the world issues as of today. The main purpose of this paper is to analyze how much it is known about the concept of SE, what is done until now and how can SE impact different issues, particularly in the Republic of Macedonia. Coming with success stories and ongoing projects, SE is something that we must invest in and encourage its growth as much as possible, having in mind people’s difficulties, sometimes even for basic human needs like water, food or clothes. For the methodology, we are going to use primary data to analyze social entrepreneurship from three aspects: understanding the concept, impact and benefits. In order to indicate how much social entrepreneurship is tackled in our society, we are going to use questionnaire as our survey technique, which will be analyzed with quantitative methods using the SPSS Software. The questions will cover all three aspects, which will be analyzed through the use of descriptive statistics to interpret the results. At the end, the paper will be finalized with conclusion and recommendations for the problem at hand.

Keywords: Social Entrepreneurship, Concept understanding, Impact, Venefits, Macedonia

Të kuptuarit e konceptit, ndikimi dhe përfitimet e ndërmarrësisë sociale në Maqedoni

Dukica PAVLOVIKJ – *Universiteti Ndërkombëtar i Ballkanit, Maqedoni*

Taulant REXHEPI – *Universiteti Ndërkombëtar i Ballkanit, Maqedoni*

“Nëse nuk jeni duke bërë ndonjë ndryshim në jetën e njerëzve, nuk duhet të jeni në botën e biznesit - është qaq e thjeshtë”. Sir Richard Branson, manjati anglez i biznesit dhe ndërmarrësisë që kontrollon më shumë se 400 kompani ndoshta na dha përkufizimin më të afërt se çfarë Ndërmarrja Sociale do të thotë. Sipas fjalorëve, me ndërmarrësi nënkuptojmë “aktiviteti i krijimit të një biznesi që merr përsipër rreziqet financiare me shpresën e fitimit”. Ndërsa duke shtuar fjalën ‘sociale’, ky përkufizim fiton plotësisht një kuptim tjetër nga ajo se si kuptohet nga njerëzit, duke i njohur problemet botërore që nga sot. Qëllimi kryesor i këtij punimi është që të analizojë se sa shumë është i njohur koncepti mbi ndërmarrjet sociale, çfarë është bërë deri tani dhe si mund ndërmarrjet sociale të ndikojnë në çështje të ndryshme, veçanërisht në Republikën e Maqedonisë. Duke ardhur me histori suksesi dhe projekte të vazhdueshme, Ndërmarrja Sociale është diçka që ne duhet të investojmë dhe të inkurajojmë rritjen e saj sa më shumë që është e mundur, duke pasur parasysh vështirësitë e njerëzve, ndonjëherë edhe nevojat themelore të njeriut si uji, ushqimi apo veshmbathja. Për metodologjinë, ne do të përdorim të dhënat primare për të analizuar ndërmarrjen sociale në tre aspekte: të kuptuarit e konceptit, ndikimi dhe përfitimet. Në mënyrë që të dëshmojmë se sa ndërmarrja shoqërore është trajtuar në shoqërinë tonë, ne do të përdorim pyetësorët si teknikën tonë të anketimit, e cila do të analizohet me metoda kuantitative duke përdorur softuerin SPSS. Pyetjet do të mbulojnë të tre aspektet të cilat do të analizohen përmes përdorimit të statistikave përshkruese për të interpretuar rezultatet. Në fund, punimi do të finalizohet me të gjeturat dhe rekomandimet për problemin në fjalë.

Fjalët kyçe: Ndërmarrësia sociale, Të kuptuarit e konceptit, Ndikimi, Përfitimet, Maqedonia

New Age of Entre-Net

Begüm Merve DEMIRSOY – *Middle East Technical University,
Germany*

Young people may not be able to improve themselves for a number of reasons and may not be able to participate in society's lives. Reasons for this: the country and city where they live may also be economic, health problems, poor quality education or public pressure. Although these young people are behind of society, it is possible to catch or even pass society in some ways. The most efficient way to achieve this is entrepreneurship.

Entrepreneurship is the passing of a business idea into the life and a professional concentration on it. Nowadays, when we think of young people with fewer opportunities, the first thing that comes to mind is internet entrepreneurship. Internet entrepreneurship; is defined as creating economic activity or social benefit in ways that can not exist without the Internet except for the main business areas of new or existing institutions that take risks and develop creative or innovative solutions and combine them with good governance. Internet entrepreneurship has a number of important differences: low initial capital requirements, low operating costs and access to large markets. The Internet entrepreneur has the opportunity to deliver own opinion a wider audience with lower cost Because the Internet can also be performed online without being connected to any location; people with disabilities or people in the countryside can also use the work force in the enterprise. In this way, regardless of where the person, if person has an internet they can work online and contribute to employment. The "open" nature of the Internet, creates an equal opportunity for entrepreneurship for people from all walks of life. At first the internet was thought of as a library. A data center where you can get the information you need to enter. As the Internet becomes more widespread, the areas become more useful.

Keywords: Internet, Entrepreneurship, Business and Youth

Epoka e re e internetit

Begüm Merve DEMIRSOY – *Universiteti Teknik i Lindjes së
Mesme, Gjermani*

Të rinjtë mund të mos jenë në gjendje të përmirësojnë veten e tyre për shumë arsye dhe mund të mos jenë në gjendje të kontribuojnë në jetën e shoqërisë. Arsytet për këtë janë shteti dhe qyteti ku ata jetojnë, mund të jenë edhe arsye ekonomike, probleme shëndetësore, arsimim i dobët ose presioni publik. Edhe pse këta të rinjtë janë pas shoqërisë, është e mundur të kapin ose edhe ta kalojnë shoqërinë në disa mënyra. Mënyra më efektive për të arritur këtë është ndërmarrësia. Sipërmarrja apo ndërmarrësia është kalimi i një ideje biznesore në realitet dhe një koncentrim profesional në të. Ditët e sotme, kur mendojmë për të rinjtë me më pak mundësi, gjëja e parë që na bie ndërmend është ndërmarrësia në internet. Ndërmarrësia në internet përkufizohet si krijimi i aktivitetit ekonomik ose social në mënyra që nuk mund të ekzistojnë pa internet përveç fushave biznesore të bizneseve të reja ose institucioneve që tashmë ekzistojnë, të cilat rrezikojnë dhe zhvillojnë zgjedhje kreative ose inovative dhe i kombinojnë ato me qeverisje të mirë. Ndërmarrësia e internetit ka një numër të rëndësishëm të dallimeve: kërkesa të ulëta të kapitalit fillestar, kosto të ulta operative dhe qasje në tregje të mëdha. Sipërmarrësi i internetit ka mundësinë të shpërndaj mendime tek një audiencë e gjerë me kosto të ulët për shkak se interneti mund të zbatohet online pa pasur lidhje me ndonjë lokacion; njerëzit me aftësi të kufizuara ose njerëzit nga fshati gjithashtu mund të jenë pjesë e ndërmarrjes. Në këtë mënyrë pa marrë parasysh se ku gjendet personi në qoftë se ka qasje në internet, ata mund të punojnë online dhe të kontribuojnë në punësim. Natyra “e hapur” e internetit, krijon mundësi të barabarta për ndërmarrësi për njerëzit nga sfera të ndryshme të jetës. Në fillim interneti ishte menduar si një bibliotekë. Një qendër e të dhënave ku ju mund të merrni informatat që ju duhen. Ndërkohë që interneti bëhet më i përhapur, zonat e tij bëhen edhe më të dobishme.

Fjalë kyçe: Internet, Ndërmarrësi, Biznes, Rini

Youth access to Entrepreneurship Education (EE): A study conducted in Kosovo and Albania

Besa MULAJ – *University of Prishtina, Kosovo*

This paper analyzes the impact of training programs and education in entrepreneurship. The study aims to investigate the role of formal and informal entrepreneurial education. While the definition of entrepreneurship is "an individual's ability to turn ideas into action", the entrepreneurial education is important for everyone, especially for young people who have very good ideas that can be turned into highly profitable businesses that contribute to economic growth of the country. Entrepreneurship is not solely about business creation, but also about setting the right environment for the development of a skilled, innovative, entrepreneurial workforce able to anticipate change and face challenges. It should be emphasized that it's important to invest and try to create entrepreneurs while educating them in both formal and informal ways, and then profit vice-versa. The research was conducted in countries such as Kosovo (a 10-year-old state in Europe) and Albania (an independent state for over a century), and the results were compared between these two. In this study, the formal education was investigated in two forms, in "the public sector" and "the private sector" of the universities, in both countries, while the informal education was investigated by analyzing data taken from training centers, which offer different training programs, workshops, and courses about entrepreneurship. In young countries such as Kosovo, fostering an entrepreneurial culture at the educational system could have a positive impact on improving the image that society has about entrepreneurs. This study shows how the youth access is in the field of enterprise and business. The paper recommendations are that institutions must provide and intensify the integration of entrepreneurial educational programs at all levels of the education system.

Keywords: Formal education, Informal education, Youth and Entrepreneurship

Qasja e të rinjëve në edukimin për ndërmarrësi (ee): një studim i kryer në Kosovë dhe Shqipëri

Besa MULAJ – *Universiteti i Prishtinës, Kosovë*

Ky studim analizon ndikimin e programeve të trajnimit dhe edukimit në ndërmarrësi. Studimi synon të hetojë rolin e arsimit ndërmarrës formal dhe joformal. Përderisa përkufizimi i ndërmarrësisë është "aftësia e një individi për të kthyer idetë në veprim", edukimi për ndërmarrësi është i rëndësishëm për të gjithë, sidomos për të rinjtë që kanë ide shumë të mira që mund të shndërrohen në biznese fitimprurëse të mëdha që kontribuojnë në rritjen ekonomike të vendit. Ndërmarrësia nuk ka të bëjë vetëm me krijimin e biznesit, por gjithashtu ka të bëjë edhe me gjetjen e mjedisit të duhur për zhvillimin e fuqisë punëtore të aftë, inovative dhe ndërmarrëse të gatshëm për të parashikuar ndryshimet dhe për t'u përballur me sfida. Duhet të theksohet se është e rëndësishme të investosh dhe të përpiqesh të krijosh ndërmarrës duke i edukuar ata në mënyrë formale dhe joformale dhe pastaj të përfitosh anasjelltas. Hulumtimi u krye në shtete si Kosova (shteti 10 vjeç në Evropë) dhe Shqipëria (një shtet i pavarur për më shumë se një shekull), dhe rezultatet u krahasuan mes këtyre dy shteteve. Në këtë studim, arsimit formal u hetua në dy forma, në "sektorin publik" dhe "sektorin privat" të universiteteve, në të dy vendet, ndërsa arsimit joformal u hetua duke analizuar të dhëna të marra nga qendrat e trajnimit, të cilat ofrojnë programe të ndryshme trajnimi, punëtori dhe kurse rreth ndërmarrësisë. Në shtetet e reja si Kosova, nxitja e një kulture ndërmarrëse në sistemin arsimor mund të ketë një ndikim pozitiv në përmirësimin e imazhit që shoqëria ka për ndërmarrësit. Ky studim tregon se si është qasja e të rinjëve në fushën e ndërmarrjeve dhe biznesit. Rekomandimet në këtë studim janë që institucionet duhet të sigurojnë dhe intensifikojnë integrimin e programeve të edukimit për ndërmarrësi në të gjitha nivelet e sistemit arsimor.

Fjalët kyçe: Edukimi formal, Edukimi joformal, Rinia dhe Ndërmarrësia

The impact of SMEs in the economic development of Kosovo

Berina KAJASHI – *University of Prishtina, Kosovo*

Economic development and sustainable economic growth of Kosovo are key goals and strategic priorities of the Republic of Kosovo. Our economy is an emerging market whose economic evolution is extremely dependent on macro-fiscal sustainability, restructuring and privatization of public assets, and investments by considering financing alternatives. I think that managing public finances is very important for a country like Kosovo that has a low state budget. Hence, the budget should be planned in the best way possible in order to make the most out of it. The performance of public financial management is related to the design of better economic and social policies. And all these goals can be achieved through the maintenance of fiscal discipline while ensuring minimal debt and assigning enough resources to implement these policies.

Keywords: Economy, Finances and policies

Ndikimi i NVM-ve në zhvillimin ekonomik në Kosovë

Berina KAJASHI – *Universiteti i Prishtinës, Kosovë*

Zhvillimi ekonomik dhe rritja e qëndrueshme ekonomike e Kosovës janë qëllimet kryesore dhe prioritetet strategjike të Republikës së Kosovës. Ekonomia jonë është një treg në zhvillim, zhvillimi ekonomik i të cilës është jashtëzakonisht i varur nga qëndrueshmëria makro-fiskale, ristrukturimi dhe privatizimi i aseteve publike dhe investimet duke marrë parasysh alternativat e financimit. Mendoj se menaxhimi i financave publike është shumë i rëndësishëm për një vend si Kosova që ka një buxhet të ulët shtetëror. Prandaj, buxheti duhet të planifikohet në mënyrën më të mirë të mundshme dhe të shfrytëzohet maksimalisht. Performanca e menaxhimit të financave publike lidhet me hartimin e politikave më të mira ekonomike dhe sociale. Dhe të gjitha këto qëllime mund të arrihen nëpërmjet mirëmbajtjes së disiplinës fiskale duke siguruar një borxh minimal dhe caktimin e burimeve të mjaftueshme për zbatimin e këtyre politikave.

Fjalët kyçe: Ekonomia, Financat dhe politikat

Development of Women and Girls Enterprise Activities in Kosovo

Elza QORRAJ – *University of Prishtina, Kosovo*
Elizabeta MURATI – *University of Prishtina, Albania*

The purpose of this paper is to generally focus on the women and girl entrepreneurs, as a contributors and participants in the economy. The problem those days, are not focused on women and girls who are involved in the economy, but the main problem that we should face are women and girls who are "excluded" from the economy and who have the potential to be entrepreneurs. Bearing in mind that women and girls are a very important source of entrepreneurship and innovation in the country, it is very important to stimulate them, in order to increase the number of women and girls in entrepreneurship, to give them support and to help them to achieve progress. We are committed to highlight on this paper the reasons and circumstances in which women and girls will be involved in entrepreneurship. Through this study, we will analyze the practical, theoretical and scientific causes that are present in Kosovo are explored. The survey was conducted with entrepreneurs from several different regions in the country. The main question in this study is: How can we influenced to increase the number of women and girls in entrepreneurship? During the study, the hypotheses raised after the results have been found that these hypotheses are mostly based. The results confirm the theoretical expectation of a positive effect on the level of enterprise development and entrepreneurship of women and girls. Correspondingly, hypothesis 1: Unemployment of women and girls in Kosovo can be reduced with their higher involvement in entrepreneurship. Hypothesis 2: The reasons for the small participation of women and girls in entrepreneurship are the lack of courage and support to be part of the business world! This paper will contribute on creating an entrepreneurial mindset and raising awareness on this topics in educational institutions, government and other stakeholders.

Keywords: Entrepreneurship, Women and Girls Entrepreneurs, Kosovo, Unemployment

Zhvillimi i aktiviteteve të ndërrmarjeve të grave dhe vajzave në Kosovë

Elza QORRAJ – *Universiteti i Prishtinës, Kosovë*
Elizabeta MURATI – *Universiteti i Prishtinës, Shqipëri*

Qëllimi i këtij dokumenti është që në përgjithësi të koncentrohet tek sipërmarrëset gra dhe vajza, si kontribuese dhe pjesëmarrëse në ekonomi. Problemet nuk kanë qenë të fokusuar tek gratë dhe vajzat që janë të përfshira në ekonomi, por problemi kryesor me të cilin duhet të përballlemi janë gratë dhe vajzat që janë të “përrjashtuara” nga ekonomia dhe që kanë potencial të jenë sipërmarrëse. Duke pasur parasysh se gratë dhe vajzat janë një burim shumë i rëndësishëm i sipërmarrjes dhe inovacionit në vend, është shumë e rëndësishme për t’i nxitur ato për të rritur numrin e grave dhe vajzave në ndërrmarësi, për t’u dhënë atyre mbështetje dhe për t’i ndihmuar ato të arrijnë progres. Ne jemi të angazhuar për të nxjerrë në pah me anë të këtij dokumenti arsyet dhe rrethanat në të cilat gratë dhe vajzat do të përfshihen në ndërrmarësi. Nëpërmjet këtij studimi, ne do të analizojmë shkaqet praktike, teorike dhe shkencore që janë të eksploruara në Kosovë. Anketa është kryer me sipërmarrës nga disa rajone të ndryshme të vendit. Pyetja kryesore në këtë studim është: Si mund të ndikojmë të rritet numri i grave dhe vajzave në ndërrmarësi? Gjatë studimit, hipotezat e ngritura pas rezultateve kanë treguar se këto hipoteza janë kryesisht të bazuara. Rezultatet konfirmojnë pritjet teorike të një efekti pozitiv në nivel të zhvillimit të ndërrmarjeve dhe sipërmarrjes së grave dhe vajzave. Përkatesisht, hipoteza 1: Papunësia e grave dhe vajzave në Kosovë mund të reduktohet me përfshirjen e tyre më të lartë në sipërmarrje. Hipoteza 2: Arsyet për pjesëmarrjen e vogël të grave dhe vajzave në ndërrmarësi janë mungesa e guximit dhe mbështetja për të qenë pjesë e botës së biznesit.

Fjalët kyçe: Sipërmarrje, Gratë dhe vajzat sipërmarrëse, Kosova, Papunësia

A look at social entrepreneurship in Russia: Features and Problems

Ekaterina KATKOVA – *Saint-Petersburg State University,
Russia (Msc)*

The phenomenon of social entrepreneurship in Russia has a short history and only in the last decade has attracted more and less noticeable attention from the government and the public. At the moment, business in the social sphere is still characterized by low popularity and a small contribution to the country's GDP (no more than 1%). At the same time in Russia there is a huge number of social problems that require an early resolution. One of the problems hampering the active development of social entrepreneurship is the problem of its perception, when citizens and potential entrepreneurs confuse this type of commercial activity with charity. Along with the problem of awareness and ignorance of citizens is the problem of passivity of potential social entrepreneurs. The country has an expert community with professional knowledge and competencies in this field; the topic is often touched on at the state level, but there is no feedback: the activity of citizens to implement social projects of commercial orientation remains low. Thus, social entrepreneurship in Russia is a separate initiative, but not a mass movement. A big gender bias is another difference of Russian social entrepreneurship. Here, as a rule, women are engaged in it from 30 to 60 years. Difficulties on the way to organizing and creating a social business creates a lack of an appropriate legal framework and legislative support, on the one hand, and insufficient funding, on the other. . Naturally, special lending programs also do not exist. Features of psychology and mentality leave their imprint on the development of the sphere: among citizens, there is almost no commitment to the norms of social solidarity. On the other hand, the provision of social assistance in the minds of people is associated with disinterestedness, and the extraction of profit from social activities causes a dissonance of perception.

Keywords: Social entrepreneurship, Russia, Social problems, Public activity and Governmental support

Një vështrim në sipërmarrjen sociale në Rusi: Karakteristikat dhe Problemet

Ekaterina KATKOVA – *Universiteti Shtetëror i Saint-Petersburgut, Rusi*

Fenomeni i ndërrmarësisë shoqërore në Rusi ka një histori të shkurtër dhe vetëm në dekadat e fundit ka tërhequr gjithnjë e më shumë vëmendje nga qeveria dhe publiku. Për momentin, biznesi ende karakterizohet nga një popullaritet i ulët dhe një kontribut i vogël në GDP të vendit (jo më shumë se 1%). Në të njëjtën kohë në Rusi ekziston një numër i madh i problemeve sociale që kërkojnë zgjidhje të hershme. Një nga problemet që po pengon zhvillimin aktiv të ndërrmarësisë shoqërore është problemi i perceptimit të tij, kur qytetarët dhe sipërmarrësit potencialë e ngatërrojnë këtë lloj aktiviteti tregtar me bamirësi. Së bashku me problemin e ndërgjegjësimit dhe injorancës së qytetarëve është problemi i pasivitetit të shoqërive të mundshme sipërmarrëse. Vendi ka një komunitet ekspert me njohuri profesionale dhe kompetenca në këtë fushë; tema është e prekur shpesh në nivel shtetëror, por nuk ka reagime: mbetet aktiviteti i qytetarëve për të zbatuar projekte sociale të orientimit tregtar të ulët. Kështu, sipërmarrja sociale në Rusi është një nismë e veçantë, por jo një lëvizje masive. Një paragjykim i madh gjinor është një tjetër ndryshim i ndërrmarësisë shoqërore ruse. Këtu, si rregull, gratë janë angazhuar në të nga 30 në 60 vite. Vështirësi në rrugën drejt organizimit dhe krijimit të një shoqërie biznesi krijon një mungesë të një kuadri të përshtatshëm ligjor dhe mbështetjes legjislative, në njërën anë dhe financimin e pamjaftueshëm, nga ana tjetër. Natyrisht, edhe programet speciale të huadhënies nuk ekzistojnë. Karakteristikat e psikologjisë dhe mentalitetit lënë përshtypjen e tyre në zhvillimin e sferës: në mesin e qytetarëve, nuk ka pothuajse asnjë angazhim ndaj normave të solidaritetit shoqëror. Në anën tjetër, ofrimi i ndihmës sociale në mendjet e njerëzve është e lidhur me mosinteresim dhe nxjerrja e fitimit nga aktivitetet sociale shkakton një mosmarrëveshje të perceptimit.

Fjalët kyçe: Sipërmarrje sociale, Rusia, Problemet sociale, Aktiviteti publik dhe Përkrahja qeveritare

Sharing Economy as an Emanation of Prosumer Behavior in Tourism

Kajetan SUCHECKI - *University of Economics in Katowice, Poland*

Tourism is a social phenomenon related to travels that creates various needs. Their satisfaction is possible thanks to the supply of tourist services. Tourism concepts can not be considered in one-dimensional categories. An interdisciplinary approach is needed. It is important to consider tourist issues in terms of both economic and sociological, cultural and geographical aspects. Tourism needs are met by the provision of tourist services, usually through specialized enterprises, established for this purpose. The consumer is more and more often not passive, choosing the products proposed by the producer, but participates in the creation of these products using only half-products or tools provided by the supply side of the market. Such a consumer thus becomes a prosumer, also fulfilling the traditional tasks of producers. The prosumer on the tourism market appears in the literature: "it is an above average consumer, aware of his own needs, knowledgeable about products and communicating it to other consumers, involved in designing (creating) a product, involved in the process of product creation and sales by providing information other consumers. More and more tourists use tourist goods with the help of the so-called sharing economy - with blablacar, AirBNB, couchsurfing and others, which strengthens their role in building a tourist product which is staying in a given tourist destination. This work, based on participant observations, netnography and literature studies, is to show how the use of sharing economy affects consumer behavior in tourism and whether it causes the consumer to become a prosumer in tourism. The hypothesis put forward says that the use of sharing economy positively influences the formation of prosumer behavior among tourists.

Keywords: Sharing economy, Tourism, Prosumer and Couchsurfing

Shpërndarja e ekonomisë si rezultat i sjelljes së konsumatorëve të mundshëm në turizëm

Kajetan SUCHECKI – *Universiteti i Ekonomisë në Katowice, Poloni*

Turizmi është një fenomen social i lidhur me udhëtimet që krijojnë nevoja të ndryshme. Kënaqësia e tyre është e mundshme si rezultat i furnizimit të shërbimeve turistike. Konceptet e turizmit nuk mund të konsiderohen si kategori një dimensionale. Për këtë nevojitet një qasje ndërdisiplinore. Është e rëndësishme të merren parasysh qështjet e turizmit në aspektet e ekonomisë dhe sociologjisë, kulturës dhe gjeografisë. Nevojat e turizmit janë të njohura nga ofrimi i shërbimeve turistike, zakonisht përmes ndërmarrjeve të specializuara, pikërisht për këtë qëllim. Klienti është gjithnjë e më shumë jo pasiv, duke zgjedhur produktet e propozuara nga prodhuesit, por kontribon në krijimin e këtyre produkteve duke shfrytëzuar vetëm gjysmën e produkteve apo mjeteve të siguruara nga ana e furnizimit të tregut. Klienti i tillë bëhet konsumator i ardhshëm që ndihmon në krijim të produkteve, duke përmbushur detyrat tradicionale të prodhuesëve. Konsumatori në tregun e turizmit shfaqet në literaturë: “Ai është një konsumator mesatar, në dijeni të nevojave të veta, i dijshtëm për produktet dhe komunikimin e tij me konsumatorët e tjerë, i përfshirë në dizajnimin apo krijimin e një produkti, i përfshirë në procesin e krijimit dhe shitjes së produktit duke siguruar informacion tek konsumatorët e tjerë”. Gjithnjë e më shumë turistët përdorin të mirat e turizmit me ndihmën e të ashtëquajturës – shpërndarja e ekonomisë me Biabiacar (treg online), AirBNB (akomodim online), qëndrim të përkohshëm në shtëpitë e të tjerëve etj, gjë që e forcon edhe më shume rolin e tyre në ndërtimin e një produkti turistik që është qëndrimi në një destinacion të ofruar turistik. Kjo punë, duke u bazuar në vëzhgimin e pjesëmarrësve, studimet e etnografisë dhe literaturës, është për të treguar se si ndikon përdorimi i shpërndarjes së ekonomisë në sjelljen e konsumatorit në turizëm dhe ndonëse e shkakton kalimin e blerësit në konsumatorë të cilët ndihmojnë në prodhime të ardhshme në turizëm. Hipoteza e dhënë më lartë thotë se përdorimi i shpërndarjes së ekonomisë pozitivisht ndikon në formimin e sjelljes së konsumatorit që ndihmon në krijimin e produkteve në mesin e turistëve.

Fjalët kyçe: Shpërndarja e ekonomisë, Turizmi, Prodhim nga Konsumatori dhe “Couchsurfing”(Personat në lëvizje)

Union Digital Center: A Milestone to Achieve Digital Bangladesh

Krishna Kumar SAHA - *Ghent University, Bangladesh (PhD)*

November 2010, Sheikh Hasina, the Prime Minister of Bangladesh, inaugurated Union Information and Service Centers (UISCs) as last mile service delivery agents in the country. However, during its inauguration the name of the UISCs was changed to Union Information Centers (UICs) and now they call it Union Digital Center (UDC). Because it provides a vast area of services to the grass root population and supports the agenda of the current government. The census report on UDC claims, since its establishment in November, 2010 Bangladesh has 4547 UDCs among them 4492 are currently active at present times. However, census shows, 41 UDCs are inactive due to some unavoidable circumstances.

In addition to that, on an average in each and every single month more than 3.91 million people are directly visiting UDCs. These centers are operating under the Public-Private-Peoples' Partnership (PPPP) modality. Mostly these centers are run by local entrepreneurs, hosted by Union Councils (UC) and supported by government.

In our current study we will try to find the achievements earned by the UDCs. From the census report on UDCs we can know they are situated in the doorsteps of the three quarter of the total population. However, it has some lack of participation dynamics. For instance, ethnic minority, women and physically challenged people are not equally participating with the main stream population. There must be something wrong going on with this center.

Keywords: Digital, Bangladesh, Union, Information, Center

Qendra Digjitale e Bashkimit: Një synim për të arritur Bangladeshin Digjital

Krishna Kumar SAHA – *Universiteti Ghent, Bangladesh*

Në nëntor 2010, Sheikh Hasina, kryeministri i Bangladeshit, inaguroi Qendrat e Informacionit dhe Shërbimit të Bashkimit (UISCs) si agjentë të shpërndarjes së shërbimeve në miljen e fundit në vend.

Megjithatë, gjatë inagurimit emri i UISC-ve u ndryshua në Qendrat e informacionit të Bashkimit (UICs) dhe tani quhet Qendra e Bashkimit Dixhital (UDC). Për shkak se siguron një zonë të madhe shërbimesh për popullsinë vendore dhe e mbështet agjendën e qeverisë së tanishme.

Raporti i regjistrimit të UDC-ve tregon se që nga themelimi i saj në nëntor të 2010, Bangladeshi ka 4547 UDC, prej të cilave 4492 janë aktive edhe në ditët e sotme. Megjithatë, regjistrimi tregon se 41 UDC janë joaktive për shkak të disa rrethanave të pa evitueshme. Përveç kësaj, në një mesatare në çdo muaj më shumë se 3.91 milion njerëz i vizitojnë direkt UDC-të. Këto qendra janë duke operuar nën modalitetin e Partneritetit Publiko-Privat të njerëzve. Shumica e këtyre qendrave janë të drejtuara nga ndërmarrës vendor, të organizuara nga Këshilli i Bashkuar (UC) dhe të mbështetura nga qeveria. Në studimin tonë do të mundohemi të gjejmë arritjet e fituara nga UDC-të. Nga raporti i regjistrimit në UDC-të mund ta dijmë se ato gjenden në afërsi të $\frac{3}{4}$ -ës së popullsisë së përgjithshme. Megjithatë, ka disa ngecje në dinamikat e pjesëmarrjes. Për shembull, minoritetet etnike, gratë dhe personat me aftësi të kufizuara fizike nuk janë duke marrë pjesë në mënyrë të barabartë me shumicën e popullsisë. Diçka duhet të mos jetë duke shkuar si duhet me këtë qendër.

Fjalët kyçe: Digjitale, Bangladesh, Union, Informacion, Qendër

Entrepreneurs in Mechatronics systems

Leutrim PANXHA – *College for business and technology
(UBT), Albania*

The ever-present and growing trend for technological products with high degree of complexity and integrated functionality adds the demand for mechatronics application and innovative ideas. The growing use of mechatronic concepts in almost all industrial fields expands opportunities for entrepreneurs to make major changes to the world in the future. Entrepreneurs can be found in a variety of functions, such as product development, production and manufacturing technology, process modernization, maintenance, quality control and sales. Different disciplines are becoming more and more integrated, and the mechatronic systems are becoming smaller and more compact. These systems are increasingly being used in the field of micro-technology and in other areas, such as medical technology, so in those engineering systems will be many entrepreneurs.

Keywords: Entrepreneurs, Medicine, Future, Systems

Sipërmarrësit në sistemet mekatronike

*Leutrim Panxha – Kolegji për Biznes dhe Teknologji (UBT),
Shqipëri*

Trendi gjithnjë e më prezent për produktet teknologjike me shkallë të lartë të kompleksitetit dhe funksionaliteti i integruar shton kërkesën për aplikimin me mekatronikë dhe idetë inovative. Përdorimi në rritje i koncepteve mekatronike në pothuajse të gjitha fushat industriale shton mundësinë për sipërmarrësit që të bëjnë ndryshime të mëdha në botë në të ardhmen. Sipërmarrësit mund të gjenden në një sërë funksionesh, të tilla si zhvillimi i produktit, prodhimi dhe teknologjia e prodhimit, modernizimi i procesit, mirëmbajtja, kontrolli i cilësisë dhe shitjet. Disiplina të ndryshme po bëhen gjithnjë e më shumë të integruara dhe sistemet mekatronike janë duke u bërë më të vogla dhe më kompakte. Këto sisteme gjithnjë e më shumë po përdoren në fushën e mikro-teknologjisë dhe në fusha të tjera, të tilla si teknologjia mjekësore, pra në ato inxhinieri sistemet do të jenë shumë sipërmarrëse.

Fjalët kyçe: Sipërmarrësit, Mjekësia, Ardhmëria, Sistemet.

The Use of Robots in the Adjustment Structure and Automation of Robotic Processes

Liridona AJETI - *University of Prishtina, Kosovo*

Robotics is a very advanced technology that tries to develop robots for different applications. By automating many processes, businesses are increasing productivity and cost-cutting. Increased business productivity has been achieved by avoiding common human errors. The labor market has progressed dramatically, developing something not only varied but also more abstract. Average revenue will fall, but also the average cost of production, reducing the price of goods and services. Although unemployment will rise, living standards can increase and not fall. Although robots have certain limitations in how they are built, people are able to use them perfectly. Industrial robots are electronically controlled, programmable and reprogrammable to perform certain tasks with precision. Robots have been widely used in highly advanced production facilities or high volume assembly lines. Because robots use a perfect copy of the correct strategy for solving problems, issues can easily be solved and implemented. With proper maintenance procedures, breakdowns can be easily anticipated, selected and controlled. Aerospace robots or robotic spacecraft have made exploration of space and have a key role in the space probe. With controlled robots, the same results can be accessed safely. The risk of losing human life in the outer space has been largely avoided. The purpose of the robotic prosthetic is to replace a part of the missing or functionally damaged body with a piece of robotic body that completely replaces the function of the lost body part. Surgical robots are widespread in surgery because they are mainly involved in improving the quality of surgical procedures and the accuracy with which surgery is performed. Field and service robots face specific and important challenges.

Keywords: Robots, Automation, Processes and Productivity

Përdorimi i robotëve në Strukturën e Rregullimit dhe Automatizimin e Proceseve Robotike

Liridona AJETI – *Universiteti i Prishtinës, Kosovë*

Robotika është një teknologji shumë e avancuar që përpiket të zhvillojë robotë për aplikacione të ndryshme. Duke automatizuar procese të ndryshme, bizneset po rritin produktivitetin dhe ulin koston. Tregu i punës ka përparuar në mënyrë dramatike, duke zhvilluar diçka jo vetëm të ndryshme, por edhe më abstrakte. Të ardhurat mesatare do të bien, por gjithashtu çmimi mesatar i produktit, duke ulur kështu çmimin e mallrave dhe shërbimeve. Edhe pse papunësia do të rritet, standardet e jetesës mund të rriten dhe të mos bien. Megjithëse robotët kanë kufizime të caktuar në mënyrën se si ndërtohen, njerëzit janë në gjendje t'i përdorin në mënyrë të përkryer. Robotët industrial kontrollohen në mënyrë elektronike, të programueshme dhe të riprogramueshme për të kryer detyra të caktuara me saktësi. Robotët janë përdorur gjerësisht në objekte të prodhimit të avancuar ose në linjat e montimit të volumit të lartë. Ngaqë robotët përdorin një kopje të përsosur të strategjisë së duhur për zgjidhjen e problemeve, çështjet lehtë mund të parashikohen, përzgjidhen dhe kontrollohen. Me procedurat e duhura të mirëmbajtjes, ndarja mund të parashikohet lehtë, të përzgjidhet dhe kontrollohet. Robotët e hapësirës ajrore ose anijet kozmike robotike kanë bërë eksplorimin e hapësirës dhe kanë një rol kyç në sondën hapësinore. Me robotë të kontrolluar, rezultatet e njëjta mund të arrihen në mënyrë të sigurtë. Rreziku për humbje jete në hapësirën kozmike është shmangur në masë të madhe. Qëllimi i protezave robotike është zëvendësimi i një pjese të të zhdururve ose trupave funksionalisht të dëmtuar me një pjesë të trupit robotik, i cili do të zëvendësojë tërësisht funksionin e pjesës së trupit të humbur. Robotët kirurgjikal janë mjaft të përhapur në kirurgji sepse ata kryesisht janë të përfshirë në përmirësimin e cilësisë së procedurave kirurgjikale dhe saktësinë me të cilën kryhet operacioni. Robotët e terrenit dhe shërbimit përballen me sfida specifike dhe të rëndësishme.

Fjalët kyçe: Robotë, Automatizëm, Proces dhe Produktivitet

The perspectives of Entrepreneurial and Juridical Education

Madalina BALAN - *University of Pitesti, Romania*

The entrepreneurial industry is the challenge of the 21st century, for this reason it is essential to invest in the education of a healthy, well-prepared young generation. Entrepreneurship schooling is recognized as an instrument related to how to develop a general set of competencies applicable to all aspects of life, not only learning how to lead an enterprise. It encompasses all forms of learning that contribute to the creation of spirit, skills and entrepreneurial behavior, with or without a commercial objective. On the other hand, entrepreneurial education wouldn't be complete without having elementary knowledge concerning the legal basis. The concept of juridical training is undoubtedly an important brunch of education, being specialized and professional at the same time. The will to be educated with useful knowledge of society, both as a legal person and as a member of society represents the key to success in the digital age.

In spite of the fact that these volitional elements would be guaranteed to any person, there are quite few people who recognize their incompetence and lack in education matters. This gap must be revised in order to create capable future specialists acquainted with knowledge of entrepreneurship and juridical education. Entrepreneurial and legal education in its view as acquiring knowledge and legal skills appropriate to a civilized life and as quiet and moral existence which should be part of the culture of every citizen. To invest in education means to invest in future.

Keywords: Education, Entrepreneurship, Future, Legal, Society

Perspektiva e edukimit sipërmarrës dhe juridik

Madalina BALAN - *Universiteti i Pitestit, Rumani*

Industria sipërmarrëse është sfida e shekullit 21, për këtë arsye është e rëndësishme të investohet në edukimin e një gjenerate të shëndetshme dhe të përgatitur mirë. Shkollimi i ndërmarrësisë njihet si një instrument që lidhet me një grup të përgjithshëm kompetencash që aplikohet në të gjitha sferat e jetes, jo vetëm në mësimin e udhëheqjes së një ndërmarrjeje. Kjo përfshin të gjitha format e mësimin që kontribuojnë në krijimin e vullnetit, aftësive dhe sjelljes sipërmarrëse, me ose pa objektiva tregtare. Në anën tjetër, shkollimi sipërmarrës nuk do të ishte i përmbushur pa pasur njohuri elementare në lidhje me baza ligjore. Koncepti i trajnimit juridik është pa dyshim një degë e rëndësishme e edukimit, duke qenë i specializuar dhe profesional në të njëjtën kohë. Vullneti për t'u arsimuar me njohuri të dobishme të shoqërisë, si person juridik dhe si pjestar i shoqërisë, paraqet çelsin e suksesit në epokën digjitale. Përkundër faktit se këto elemente të dëshiruara do të ishin të garantuara për çdo person, ekzistojnë disa njerëz që e njohin paaftësinë dhe mungesën e tyre në çështjen e edukimit. Kjo hapësirë duhet të rishikohet me qëllim që të krijohen specialistë të ardhshëm të aftë që të njihen me aftësitë e edukimit të sipërmarrësisë dhe juridik. Edukimi sipërmarrës dhe juridik në pikpamjen e tij për kërkim të njohurive dhe aftësive ligjore të përshtatshme për një jetë të civilizuar dhe si ekzistencë e qetë dhe morale e cila duhet të jetë pjesë e kulturës së çdo qytetari. Të investosh në edukim do të thotë të investosh në të ardhmen.

Fjalë kyçe: Edukim, Ndërmarrësi, Ardhmëri, Legale, Shoqëria

Money and moral good – how to combine ethics and economy in the entrepreneurship education

Magdalena Kolczyńska – Warsaw University, Poland

Not many link the wealth with the moral perfection. On the contrary – according to the Gospel “it is easier for a camel to go through the eye of a needle than for someone who is rich to enter the kingdom of God” (Mt 19,24). But is this contraposition really valid? Isn’t it money which let us make the greatest good? It seems that money is per se morally neutral. But it can be not enough to have goodwill to grow rich in responsible and far-sighted way.

I will start my presentation with the ethical and historical overlook on the problem of entrepreneurship. I will examine whether being rich was always a synonym to meanness and exploitation. Then I will focus on current problems connected with capitalist entrepreneurialism – what do we owe to potent entrepreneurs and what are the main jeopardies linked with the existing business trends. Then, I will consider the benefits of inclusion of moral reflection in the entrepreneurship education. Ethics can be science as hard as economics. It can equip young people with concrete tools enabling them to make business decisions consciously, responsibly and still – very efficiently. Finally, I will try to present some basic principles which would let us run our own business enterprises wisely and with benefit to the whole society. Community aspect is especially important in business activities held within close-knitted organizations, like European Union, where financial goals are often constrained by the means of counteracting economic inequalities and guaranteeing sustainable development.

Keywords: Entrepreneurship, Ethics, European Union and Education

Paratë dhe morali i mirë - Si të kombinojmë etikën dhe ekonominë në edukimin e ndërmarrësisë

Magdalena Kolczyńska – Universiteti i Varshavës, Poloni

Jo shumë e lidhin pasurinë me përsosjen morale. Përkundrazi - sipas Ungjillit “është më e lehtë për një deve të kalojë nëpër syrin e një gjilpërë, se sa dikush që është i pasur të hyjë në mbretërinë e Perëndisë” (Mt 19,24). Por a është ky kontrast me të vërtetë i vlefshëm? A nuk janë paratë ato që na lejojnë të bëjmë të mirën më të madhe? Duket se paraja është vetvetiu moralisht neutrale. Por mund të jetë i pamjaftueshëm vullneti për t'u pasuruar në mënyrë të përgjegjshme dhe largpamëse.

Unë do të filloj prezantimin tim me vështrimin etik dhe historik mbi problemin e ndërmarrjes. Unë do të shqyrtoj nëse të qenit i pasur ishte gjithmonë sinonim i mjerimit dhe shfrytëzimit. Pastaj do të përqendrohem në problemet aktuale që lidhen me ndërmarrjen kapitaliste - çfarë u detyrohemi ndërmarrësve të fuqishëm dhe cilat janë rreziqet kryesore që lidhen me tendencat ekzistuese të biznesit. Pastaj, unë do të marr parasysh përfitimet e përfshirjes së reflektimit moral në edukimin e ndërmarrjes. Etika mund të jetë shkencë aq e vështirë sa ekonomia. Mund t'i pajisë të rinjtë me mjete konkrete që tu mundësoj atyre të marrin vendime biznesore me vetëdije, përgjegjësi dhe në mënyrë shumë efikase. Së fundi, do të përpiqem të paraqes disa parime themelore të cilat do të na lejonin t'i udhëheqim ndërmarrjet tona të biznesit me mençuri dhe me përfitim për të gjithë shoqërinë. Aspekti i komunitetit është veçanërisht i rëndësishëm në aktivitetet e biznesit që mbahen të lidhura ngushtë me organizatat, si Bashkimi Evropian, ku qëllimet financiare shpesh janë të kufizuara nga mjetet për të luftuar pabarazitë ekonomike dhe për të garantuar një zhvillim të qëndrueshëm.

Fjalët kyçe: Ndërmarrësia, Etika, Bashkimi Evropian dhe Arsimi

Social entrepreneurship in emerging economies

Marina SKRIPNIK – *Belarusian State Economic University, Belarus*

Oftentimes social entrepreneurship is mixed up with charity. For sure, there is some equal features. But, anyway, it is not charity. Social entrepreneurs are entrepreneurs that act at the interface of the charity and traditional business, solving social issues and popularizing the charity and giving business a human face. Social entrepreneurs make the world better, creating and spreading new approaches for solving social problems, using traditional business cases as well as innovations, inventing new business forms or adapting traditional business approaches in a new way for implementation in social tasks. Nowadays, there is no any legislature in Belarus regulated social entrepreneurship. So that, social entrepreneurs have freedom in their activity to some extent. One more fact about Belarus - the President signed the Decree about digital economy development that provides companies with liberalization in their business in IT industry, and, moreover, allowing almost free turnover of digital currency and tokens.

In this paper I would like to speak about challenges for social entrepreneurs in Belarus and my startup, where we decided to solve one of the biggest issue of social entrepreneurs - crowdsourcing, using blockchain technology and cryptocurrency. It will be the platform, united commercial companies, non-commercial organizations, social startups and initiatives, and volunteers. On the platform will be united those, who want to share their resources, and those, who need these resources. It will be the platform, where everyone helps to social projects with his resources and volunteer work for cryptocurrency. As result, we have a new separate world of social entrepreneurship without money result, we have a new separate world of social entrepreneurship without money.

Keywords: Entrepreneurship, Innovations, Startup, and Crowdsourcing

Ndërmarrësia sociale në ekonomitë në zhvillim

Marina SKRIPNIK – *Universiteti Shtetëror Bjellorusi i Ekonomisë, Bjellorusi*

Shpesh ndërmarrësia shoqërore ngatërrohet me bamirësi. Sigurisht ekzistojnë disa karakteristika të barabarta. Por, gjithsesi, nuk është bamirësi. Ndërmarrësit socialë janë ndërmarrës që veprojnë në ndërlidhjen mes bamirësisë dhe biznesit tradicional, zgjidhin çështjet sociale, popullarizojnë bamirësinë dhe i dhurojnë biznesit një fytyrë njerëzore. Ndërmarrësit social e bëjnë botën më të mirë, krijojnë dhe përhapin qasje të reja për zgjidhjen e problemeve sociale duke përdorur raste të biznesit tradicional, por gjithashtu dhe inovacione, duke shpikur forma të reja biznesi ose duke përshtatur qasjet e biznesit tradicional në një mënyrë të re për zbatim në detyrat sociale. Në ditët e sotme, nuk ka asnjë legjislaturë në Bjellorusi të rregulluar për ndërmarrjen sociale. Kështu që, ndërmarrësit social kanë një liri të kufizuar në aktivitetin e tyre. Një tjetër fakt rreth Bjellorusisë - Presidenti nënshkroi dekretin mbi zhvillimin e ekonomisë digjitale që u ofron kompanive liberalizimin në bizneset e tyre në industrinë e TI dhe për më tepër, duke lejuar qarkullimin pothuajse të lirë të monedhës digjitale dhe tokenëve. Në këtë letër dua të flas për sfidat e ndërmarrësve social në Bjellorusi dhe startup-in tim, ku kemi vendosur të zgjidhim një nga çështjet më të mëdha të ndërmarrësve social – crowdsourcing (burimi i informacionit online), duke përdorur teknologjinë blockchain dhe krypto valutën. Do të jetë platformë me kompani të bashkuara tregtare, organizata jotregtare, startupe sociale, nisma dhe vullnetarë. Në këtë platformë do të bashkohen ata që duan të ndajnë burimet e tyre dhe ata që kanë nevojë për këto burime. Do të jetë një platformë ku të gjithë ndihmojnë në projektet sociale me burimet e tyre dhe punën vullnetare për krypto valutë. Si rezultat, ne kemi një botë të re të veçantë të ndërmarrjes sociale pa para.

Fjalë kyçe: Ndërmarrja, Inovacionet, Startup-et dhe Crowdsourcing

Ethnic entrepreneurship and cultural awareness: creating synergies with Kosovar students in Thessaloniki

Mary DROSOPULOS – *Aristotle University of Thessaloniki,
Greece*

Little academic research has been conducted on the bilateral relations of Greece and Kosovo and even less on its young generations. Despite their geographic proximity, shared cultural values and common visions towards their European and EuroAtlantic orientation (Koktsidis et.al. 2014: 49-50), these two countries remain a stranger to each other, maintaining, thus, minimal bilateral relations (Kursan et al. 2014:43-44). The majority of findings, however, point to the direction that a stronger relationship between Kosovo and Greece in various levels (economy, academia, commerce etc.) would result in positive effects for both partners (Armakolas 2014: 5, Stamelos 2016: 89-90, Kalay 2017: 1035, Ukshini 2017). Possibly, the hope for a meaningful cooperation between the two countries lies in its young people. Today there is a growing number of Kosovar students studying in Thessaloniki (Papadopoulou 2018). The European perspective is the initial factor that drives young Kosovars to Greece, but what eventually allows them to bond with the Greek land and people is the discovery of shared traditions, values and attitudes between the two cultures (Drosopulos 2017a, 2017b). Another factor making them feel at home is the active presence of the fully integrated Albanian community, which thrives in education and business. The present paper presents good practices from the meaningful interaction among Greek, Kosovar and Albanian students in Thessaloniki through ethnic and social entrepreneurship. Featuring case studies and success stories from the presence of Kosovar youth in the civil society and the academic world of the city, it discusses how cultural awareness and shared entrepreneurial values can lead to synergies and bridges of cooperation, which could have a multiplier effect.

Keywords: Entrepreneurship, Youth, Education and Bilateral relations

Sipërmarrja etnike dhe vetëdija kulturore: Krijimi i sinergjive me studentë Kosovarë në Thessanoliki

Mary DROSOPULOS – *Universiteti i Aristotelit Thessaloniki,
Greqi*

Disa studime akademike janë zhvilluar mbi marrëdhëniet dypalëshe të Greqisë dhe Kosovës e madje edhe më pak në gjeneratat e reja. Përkundër afërsisë së tyre gjeografike, vlerave të përbashkëta kulturore dhe vizioneve të përbashkëta kundrejt orientimit të tyre Evropian dhe Euro Atlantik (Koktsidis dhe të tjerë 2014 49-50), këto dy vende vazhdojnë të jenë të panjohura për njëra-tjetrën, duke ruajtur kështu marrëdhëniet dypalëshe minimale (Kursan dhe të tjerë 2014:43-44). Megjithatë, shumica e gjetjeve tregojnë drejtimin që një marrëdhënie më e fortë midis tyre në nivele të ndryshme (ekonomi, akademi, tregti etj.) do të rezultonte në efekte pozitive për të dy partnerët (Armakolas 2014: 5, Stamelos 2016: 89-90, Kalay 2017: 1035, Ukshini 2017). Ndoshta, shpresa për një bashkëpunim domethënës në mes të dy vendeve varet nga rinia e tyre. Sot, kemi një numër në rritje të studentëve kosovarë, të cilët janë duke studiuar në Thessanoliki (Papadopoulou 2018). Perspektiva evropiane është faktori kryesor, i cili po i drejton të rinjtë kosovarë në Greqi, por çfarë në të vërtetë po i lejon ata të lidhen me tokën Greke dhe njerëzit e saj është dëshira për shkëmbim kulturash, vlerash dhe qëndrimesh në mes të dy kulturave (Drosopoulos 2017a, 2017b). Një tjetër faktor që i bën ata të ndjehen si në shtëpi është prezenca e komunitetit shqiptar plotësisht të integruar, që kontribuon në arsim dhe biznes. Ky dokument paraqet praktika të mira nga ndërveprimi kuptimplotë midis studentëve grekë, kosovarë dhe të atyre nga Shqipëria në Thessanoliki përmes sipërmarrjes etnike dhe sociale. Duke paraqitur studime të rasteve dhe tregime të suksesshme nga prania e të rinjëve kosovarë në shoqërinë civile dhe botën akademike të qytetit, diskutohet se si ndërgjegjësimi kulturor dhe vlerat e përbashkëta sipërmarrëse mund të dërgojnë në sinergji dhe ura bashkëpunimi, të cilat mund të kenë efekt shumëfishues.

Fjalët kyçe: Sipërmarrësia, Rinia, Edukimi dhe Lidhjet bilaterale

Maturants, how much have they thought the next step

Meriton ABAZI – *University of Prishtina, Kosovo*

The last year of high school is undoubtedly a very important stage for every individual. This is because this is the last time each student has the time and the ability to choose what the future of that person will look like.

In this research we wanted to look at students and how much they thought of their next step, which for most of them is the faculty study. The group that conducted the study has made the formulation of the questionnaires as well as the data collection in the field, thus enabling the clarity of what is required by questionnaires. Data were collected from a total of three schools, two schools in Prishtina: "Ahmet Gashi" and "Eqrem Çabej" and one school in Podujeva: "Aleksander Xhuvani". The method used during this paper was direct interview with students who were our target, as well as Cluster Sampling CS (Group Surveys) by selecting groups as a sample to become more realistic. Finally, after the data have been collected, they are analyzed and from that information this paper was formulated. From the conducted research it turns out that most students have thought about where they want to study, but there are differences in what direction will be followed, what reasons and aspirations and what will happen after the graduation. The reasons and drivers for choosing one major over another are mentioned here too, making it possible to understand how the future students are thinking and rather or not they need help in that direction. Who are they consulting and from where are they getting the needed information is a very important part of the study, and results are rather not what is wanted, especially in the relation student-professor, there has been found a important information with which we understand what is needed to do for better end results. Differences have been observed between different genders, but the same cannot be said for different schools, in that, the drivers are somewhat the same.

Keywords: Students, Decisions and Reasons

Maturantët, sa e kanë menduar hapin e ardhshëm

Meriton ABAZI – *Universiteti i Prishtinës, Kosovë*

Viti i fundit i shkollës së mesme është padyshim një fazë shumë e rëndësishme për çdo individ. Kjo për shkak se është hera e fundit që secili student ka kohën dhe mundësinë për të zgjedhur se si dëshiron të duket e ardhmja. Në këtë hulumtim ne donim të kuptojmë se sa studentët e kanë menduar hapin e tyre të ardhshëm, që për shumicën është studimi i fakultetit. Grupi që ka kryer studimin ka bërë formulimin e pyetësorëve gjithashtu edhe mbledhjen e të dhënave në teren, duke e vënë në pah qartësinë e asaj që kërkohet nga pyetësorët. Të dhënat u grumbulluan nga gjithsej tre shkolla, dy shkolla në Prishtinë: "Ahmet Gashi" dhe "Eqrem Çabej" dhe një shkollë në Podujevë: "Aleksander Xhuvani". Metoda e përdorur gjatë këtij studimi ishte intervista e drejtpërdrejtë me studentët që ishin objektivi ynë, si dhe ndarja në grupe (Sondazhe grupore) duke përzgjedhur grupet si mostër për t'u bërë sa më realiste. Në fund, pasi të dhënat janë mbledhur, ato janë analizuar dhe nga informacionet e mbledhura është formuluar ky punim. Nga hulumtimet e kryera rezultoi se shumica e studentëve kanë menduar se ku duan të studiojnë, por dallojnë se çfarë drejtimi do të ndjekin, çfarë arsye dhe aspirata dhe çfarë do të ndodhë pas diplomimit. Arsyet dhe nxitësit për zgjedhjen e një fushe mbi një tjetër janë përmendur edhe në punim, duke e bërë të mundur të kuptojmë se si nxënësit e ardhshëm po mendojnë dhe në qoftë se kanë nevojë për ndihmë në atë drejtim ose jo. Kush këshillon ata dhe nga ku po marrin informacionet e nevojshme është pjesë shumë e rëndësishme e studimit dhe rezultatet nuk janë ato që kërkohen, posaçërisht në marrëdhëniet student-profesor. Është gjetur një informacion i rëndësishëm me të cilin ne kuptuam çfarë është e nevojshme për tu bërë për rezultate më të mira përfundimtare. Dallimet janë vërejtur midis gjinive, por jo edhe mes shkollave, duket se nxitësit janë disi të njëjtë.

Fjalë kyçe: Studentët, Vendimet dhe Arsyet

Quality of living in Republic of Macedonia

Merve SHEMOVA – *International Balkan University, Macedonia*

This article reports the development and validation of a scale to measure global life satisfaction, the Satisfaction with Life Scale in the Republic of Macedonia. Which provides a better help for entrepreneurial analytics. Among the various components of subjective well-being, the satisfaction with life scale is narrowly focused to assess Macedonian life satisfaction ,to be more exact the capital Skopje and the most frequent and urbanized area which I took as a sample limitation from Karpos municipality with one edge on Avtokomanda municipality and the other on Topansko which belongs to Cair municipality. This triangle designed research population planning is planned as a template project that would be realized more widely later if the chance is given to improve progress on more realistic results that will include provinces and rural areas of the country. It has been shown to have appropriate psychometric properties such as satisfaction with life scale, high internal consistency, and high temporal reliability. Scores on the satisfaction with life scale correlate moderately to highly with other measures of subjective well-being and correlate predictably with specific personality characteristics. It is noted that the satisfaction with life scale is Suited for use with different age groups, different living areas and other potential uses of the scale are discussed.

Keywords: Entrepreneurial, Analysis, Satisfaction, Development, Life quality, Region, Urban and Validation

Cilësia e jetesës në Republikën e Maqedonisë

Merve SHEMOVA – *Universiteti Ndërkombëtar i Ballkanit, Maqedoni*

Ky artikull raporton për zhvillimin dhe vlefshmërinë e një shkalle për të matur kënaqësinë globale të jetës, shkalla e kënaqësisë së jetës në Republikën e Maqedonisë, gjë e cila siguron një ndihmesë më të mirë për analitikat sipërmarrëse. Ndër shumë faktorë të ndryshëm të mirëqenies subjektive, shkalla e kënaqësisë së jetës është fokusuar ngushtë për të vlerësuar kënaqësinë e jetës Maqedonase, më saktësisht kryeqytetit të Shkupit dhe zonat më të urbanizuara të cilat i kam marrë si mostër nga komuna Karpos me një pjesë të komunës Avtokomanda dhe një tjetër në Topansko që i përket komunës së Cairit. Ky trekëndësh e ka dizajnuar planifikimin e popullatës kërkimore dhe është planifikuar si një projekt që do të realizohej gjerësisht më vonë nëse ipet shanca për të përmirësuar progresin në rezultate më reale që do të përfshijë provincat dhe zonat rurale të shtetit. Ky projekt ka treguar që ka vetitë e duhura psikometrike siq janë kënaqësia me shkallën e jetës, përputhje të lartë të brendshme dhe besueshmëri të lartë kohore. Rezultatet e shkallës së kënaqësisë së jetës lidhen mesatarisht më shumë me matjet e tjera të mirëqenies subjektive dhe lidhen në mënyrë të parashikueshme me karakteristika të veqanta të personalitetit. Vërehet se shkalla e kënaqësisë së jetës është e përshtatshme për përdorim me grupmosha të ndryshme, zona të ndryshme të jetesës dhe përdorime të tjera të mundshme të kësaj shkalle janë duke u diskutuar.

Fjalët kyçe: Sipërmarrëse, Analiza, Kënaqësi, Zhvillim, Cilësia e jetës, Regjion, Urban dhe Vlefshmëri

Become an entrepreneur by training: Is it possible?

Miala Ndombele JEAN DENIS – *University of Kinshasa,
Republic of Congo*

Most of these well-educated children turn away from the activity of parents, as by rebellion, to take an interest in civil service, employment in multinationals or active politics. Thus financial and commercial empires built in the early hours of independence are gradually consumed. It will therefore be necessary to find answers to this lack of enthusiasm for entrepreneurship despite this clear desire of parents and Congolese political power to move forward. Does the problem lie with the education system, the local culture, the political and social environment of the country or the person of the Congolese student himself?

To answer this question, we will proceed by observation, interview and documentary analysis. An ongoing investigation will shed light on our problem. However, in the literature of authors like Sarhan Abdennadher and Sami Boudabbous (2014), Shapero and Sokol (1982) have attempted to prove by their research the importance of the university in the acquisition and consolidation of the entrepreneurial culture. In the same vein, Verstraete (2000) managed to distinguish within the university between four levels of actions in favor of entrepreneurship: awareness, training, support and advice (Jaziri and Paturel, 2008).

Keywords: Entrepreneurship, Training, University and DRC

Të bëhesh sipërmarrës përmes trajnimit: A është e mundur?

Miala Ndombele JEAN DENIS – *Universiteti i Kinshasës,
Republika e Kongos*

Shumica e fëmijëve të mirë arsimuar largohen nga aktiviteti i prindërve, si nga rebelimi, për tu intersuar në shërbime civile, punësime në shumë kombësi apo politikë aktive. Kështu perandoritë financiare dhe tregtare të ndërtuara në orët e hershme të pavarësisë konsumohen gradualisht. Prandaj është e nevojshme për të gjetur përgjigje për këtë mungesë entuziazmi për sipërmarrjen përkundër kësaj, dëshira e qartë e prindërve dhe fuqia politike kongoleze për të ecur përpara. A qëndron problemi me sistemin arsimor, kulturën lokale, mjedisin politik dhe social të vendit apo personi i vetë studentit kolognez? Për t'iu përgjigjur kësaj pyetjeje, ne do të vazhdojmë me vëzhgim, intervistë dhe analiza dokumentare. Një hetim i vazhdueshëm do të hedhë dritë mbi problemin tonë. Megjithatë, në literaturën e autorëve si Sarhan Abdennadher dhe Sami Bosabbous (2014), Shapero dhe Sokol (1982) kanë tentuar të provojnë me kërkimin e tyre rëndësinë e universitetit në përvetësimin dhe konsolidimin e kulturës sipërmarrëse. Në të njëjtën mnyrë, Verstraete (2000) arriti të dallojë brenda universitetit në mes të katër niveleve të veprimit në favor të ndërrmarësisë: ndërgjegjësim, trajnim, mbështetje dhe këshilla (Jaziri dhe Paturel, 2008).

Fjalët kyçe: Ndërrmarësia, Trajnim, Universitet dhe DRC.

Determinants of Foreign Direct Investment Inflows: Comparison across different country groups

Minakshee DAS – *University of Ljubljana, India*

This paper analyses the determinants of the factors that influence inward FDI, particularly the role of economic, geographic, and political characteristics. It expands on the existing literature by focusing on four broad groups of countries (advanced, emerging market, developing and transition economies) comprising of 110 countries in a panel data setting for the period 1967 to 2016. The paper also examines the impact on FDI of the different crises during the sample period: - Asian Crisis, Dotcom Bubble, Global Financial Crisis and Sovereign Crisis. The results indicate that the determinants of FDI flows have changed over time and that the patterns are not uniform across the four country groups. These results have important implications for the policy makers as they can help to identify the regional factors that attract FDI inflows.

Keywords: Foreign direct investment, Multinational enterprises, Determinants, Panel data

Përcaktuesit e hyrjeve së Investimeve të Huaja Direkte: Krahasimi ndërmjet grupeve të ndryshme të vendit

Minakshee DAS – *Universiteti i Ljubljanes, India*

Ky punim analizon përcaktuesit e faktorëve që ndikojnë brendësinë e FDI-Foreign Direct Investment (Investimet e Huaja Direkte), veçanërisht rolin e karakteristikave ekonomike, gjeografike dhe politike. Ajo zgjerohet në literaturë duke u fokusuar në katër grupe të gjera të vendeve (të avancuara, tregjet në zhvillim, ekonomitë në zhvillim dhe në tranzicion) që përbëhen nga 110 vende në një mjedis të të dhënave të paneleve për periudhën 1967 deri në vitin 2016. Punimi gjithashtu shqyrton ndikimin në FDI të krizave të ndryshme gjatë periudhës së provës: Kriza aziatike, Dotcom Bubble, Kriza Globale Financiare dhe Kriza Sovrane. Rezultatet tregojnë se përcaktuesit e flukseve të FDI-ve kanë ndryshuar me kalimin e kohës dhe se modelet nuk janë të njëjta në të katër grupet e vendeve. Këto rezultate kanë implikime të rëndësishme për hartuesit e politikave pasi ato mund të ndihmojnë në identifikimin e faktorëve rajonalë që tërheqin hyrjet e FDI-ve.

Fjalët kyçe: Investimet e huaja direkte, Ndërmarrjet shumëkombëshe, Përcaktuesit, Të dhënat e panelit.

Formal and Informal Entrepreneurial Education

Muhamed SAKIPI – *International Balkan University, Macedonia*

In this paper, I will compare and contrast formal education and informal education from an entrepreneurial perspective. As entrepreneurs it is crucial and critical that we educate ourselves but even more important is the way we choose to educate ourselves. The main focus of this paper will be on the struggles young entrepreneur's face when they decide which path to take as in formal education or informal education and work experience. In addition, I will cover the pros and cons of both paths and reflect on my own educational experience. This paper will emphasize the importance of the role of the government for entrepreneurship education. My main example will be the Republic of Macedonia. This paper will also cover entrepreneurship education as the solution of economic growth. Additionally, I will focus on the challenges and issues which one faces when attempting to create the favorable learning environment where students will be able to develop the skills and mindset of a true entrepreneur. This paper will also compare and contrast the skills of a leader and those of the boss. In addition, I will focus on management of the organizational culture and that of a normal everyday classroom. Furthermore, this paper will attempt to cover the institutional theory of informal entrepreneurship and explain the varying degrees of informalization of entrepreneurs. Lastly, I will examine how formal and informal institutions shape small firm behavior in transition and mature market economies.

Keywords: Formal and informal education, Entrepreneurship, Leadership, Macedonia

Edukimi formal dhe joformal në ndërmarrësi

Muhamed SAKIPI – *Universiteti Ndërkombëtar i Ballkanit, Maqedoni*

Në këtë punim, unë do të bëj krahasimin mes edukimit formal dhe edukimit joformal nga një perspektivë sipërmarrëse. Si sipërmarrës është shumë e rëndësishme që ne të edukojmë vetveten, por edhe më e rëndësishme është mënyra e zgjedhjes për të edukuar vetveten. Ky punim fokusohet në vështirësitë që sipërmarrësit e rinj përballen kur ata vendosin se cilën rrugë duhet të marrin si në edukimin formal apo atë joformal si dhe përvojën e punës. Përveç kësaj, unë do të përfshij përparësitë dhe jopërparësitë e të dy anëve dhe të tregoj përvojën time edukative. Ky punim do të theksojë rëndësinë e rolit të qeverisë për edukimin rreth ndërmarrësisë. Shembulli im kryesor do të jetë Republika e Maqedonisë. Ky punim do të mbulojë edhe edukimin rreth ndërmarrësisë si zgjidhje të rritjes ekonomike. Përveç kësaj, do të përqendrohem në sfidat dhe çështjet me të cilat ne ballafaqohemi kur përpiqemi të krijojmë një mjedis të favorshëm të të nxënës, ku nxënësit do të jenë në gjendje të zhvillojnë aftësitë dhe mënyrën e të menduarit si një sipërmarrës. Gjithashtu do të krahasojë aftësitë e një lideri dhe ato të një shefi. Përveç kësaj, unë do të përqendrohem në menaxhimin e kulturës organizative dhe atë të një klase të përditshme. Për më tepër, ky punim do të përpiqet të mbulojë teorinë institucionale të sipërmarrjes joformale dhe të shpjegojë shkallët e ndryshme të informalizimit të sipërmarrësve. Së fundi, unë do të shqyrtoj se si institucionet formale dhe joformale formojnë sjellje të qëndrueshme në tranzicion dhe ekonomi të tregut të planifikuar.

Fjalët kyçe: Edukimi formal dhe informal, Sipërmarrja, Lideri, Maqedonia.

Entrepreneurship and Law

Nadia ELALFY – *Alexandria University, Egyptian*

Entrepreneurship and law have many practical relationships. The macro-legal logic brings together studies in which law is understood as an element of public policies with an entrepreneurial purpose. The micro-legal logic includes more technical and pragmatic legal analyzes focused on the rule and / or the entrepreneur. The theory of entrepreneurship and law articulates these two logics in three levels of analysis: the system, the actor and the interactions between the two, with at the heart of these the rule.

Entrepreneurship and Law maintains many practical relationships. Nevertheless few researches explores the interface of these two disciplines. We identify between these two logics of analysis. The macro-legal logic is an element of entrepreneurial public policies. The micro-legal logic includes more technical and pragmatic analyzes of the law, focused on the rule and / or on the entrepreneur. Beyond these studies, we present a theory of Entrepreneurship and Law. This theory is articulated three levels of analysis: the system, the actor and the interactions between both. This theory considers the entrepreneur as a legal actor.

Keywords: Employment protection and entrepreneurship, Labor market institutions, Employment protection legislation, Severance pay

Ndërmarrësia dhe Ligji

Nadia ELALFY – *Universiteti i Aleksandrisë, Egjipt*

Ndërmarrësia dhe ligji kanë shumë marrëdhënie praktike. Logjika makro-ligjore përmbledh studime në të cilat ligji kuptohet si një element i politikave publike me një qëllim të sipërmarrjes. Logjika mikro-ligjore përfshin më shumë analiza ligjore, teknike dhe pragmatike të fokusuara në rregulla ose tek sipërmarrësi. Teoria e sipërmarrjes dhe ligjit shpjegon këto dy logjika në tri nivele të analizës: sistemi, vepruesi dhe ndërveprimet mes tyre, të cilat janë të bazuara në rregulla. Ndërmarrësia dhe ligji kanë shumë marrëdhënie praktike. Sidoqoftë, disa hulumtime studijojnë ndërfaqën e këtyre dy disiplinave. Ne mund të bëjmë dallimin midis këtyre dy logjikave së analizës. Logjika makro-ligjore është një element i politikave publike sipërmarrëse ndërsa logjika mikro-ligjore përfshin analiza më teknike dhe pragmatike të ligjit, të fokusuara në rregulla ose tek sipërmarrësi. Përtej këtyre studimeve, ne paraqesim një teori të ndërmarrësisë dhe ligjit. Kjo teori shpjegon tre nivele të analizës: sistemin, vepruesin dhe ndërveprimet midis të dyjave. Kjo teori e konsideron sipërmarrësin si një veprues ligjor.

Fjalët kyçe: Mbrojtja e punësimit dhe sipërmarrja, Institucionet e tregut të punës, Legjislacioni për mbrojtjen e punësimit, Paga e pjesshme.

Information Technology

Oluwafemi Temitope AKINYEMI - *Global University of
Entrepreneurship, Nigeria*

Information Technology is the new and the latest innovation in the world. Youths are expected to position themselves in the digital world for more innovations. Information Technology comprises of Internet services, online services, networking services, mobile application, website software, website programming and others. The Role of the Technology in the world is to solve the problems of humanity. This world will be hell without technology; therefore, awareness is necessary for both teenagers and youth should be equipped in this manner. Technology has provided more entrepreneurs in the world than what all other economical sectors have provided.

Keywords: Technology, Information, Innovation, Entrepreneurship, Youth, Services and Internet

Teknologjia Informative

Oluwafemi Temitope AKINYEMI – *Universiteti Global i Ndërmarrësisë, Nigeri*

Teknologjia Informative është inovacioni i fundit më i ri në botë. Nga rinia pritet që të pozicionojnë veten në botën digjitale për më shumë inovacione. Teknologjia Informative përfshin shërbimet e internetit, shërbimet online, shërbimet e rrjeteve, aplikacionet për telefon, softuer të faqeve të internetit, programim të faqeve të internetit, etj. Roli i teknologjisë në botë është të zgjidhë prolemet e njerëzimit. Kjo botë do të ishte ferr pa teknologji, prandaj, ngritja e vetëdijes është e nevojshme për adoleshentët dhe rininë. Teknologjia ka siguruar më shumë sipërmarrës në botë sesa të gjitha sektoret tjera ekonomike.

Fjalë kyçe: Teknologji, Informacion, Inovacion, Ndërmarrësia, Rinia, Shërbimet dhe interneti

To fail or not to fail?

Ömer BEYAZIT – *Celal Bayar University, Turkey*

Fail- First attempt in learning. Such a well defined word. The system teaches us that failure is something we should be scared of. When we fall down, other people usually laugh at us. As a result, we gave up to keep moving because there is a possibility for failure. Remember that we are human beings, of course we can fail but that's the whole point of success, when you fall down you have to stand up strongly more than before. Think about who succeeded after having failed lots of times; Edison, Abraham Lincoln, Steve Jobs, Beethoven, Henry Ford, Jack Ma etc. I can name more 100 people who are really famous and have succeeded. Imagine a guy who tried 1000 unsuccessful attempts at inventing the light bulb. Also Edison was fired from his first two jobs for being 'non-productive'. Which one of you would be willing to do that? Imagine you have a business idea. Obviously someone have to demand your product or services, but that doesnt necessarily mean you can't make them demand your products or services. Let me tell you a story, after the World War Two in Turkey lots of people are hungry and poor. They need to make money and some of them made their opportunity. Someone who offering glass services, gave some money to the children and these children broke windows made of glass of many stores. The following week he didn't finish his work because of demand. If you want to make your own business and be successful, you have three options;

- Find a unique idea,
- Choose a service or product that is already working and change something deeply in service or products,
- Buy a company which is already successful,

But we going to eliminate third option because of we are not rich. But of course we should find money to start Research and Development part or business incubator. Money can be financed from Banks, angel investors or our families and friends. But in every situations we have to convince the people that would have to invest their money on us.

Keywords: Failure, Success, Conviction, Blue Ocean Strategy

Të dështosh apo të mos dështosh?

Ömer BEYAZIT – *Universiteti Celal Bayar, Turqi*

Dështimi – Përpjekja e parë në mësim. Një fjalë e definuar aq mirë. Sistemi na mëson se dështimi është diçka nga i cili duhet të kemi frikë. Kur bie, njerëzit e tjerë zakonisht qeshin. Si rezultat, ne heqim dorë të vazhdojmë sepse ekziston mundësia e dështimit. Mos harroni se ne jemi qenie njerëzore, sigurisht që mund të dështojmë, por kjo është pika e tërë suksesit, kur bie ju duhet të ngriheni fort më shumë se më parë. Mendoni se kush ka korrur sukses pas një sërë dështimesh; Edison, Abraham Lincoln, Steve Jobs, Beethoven, Henry Ford, Jack Ma etj. Mund të emëroj më shumë se 100 njerëz që janë shumë të famshëm dhe kanë korrur sukses të madh. Imagjinoni një person i cili bëri 1000 përpjekje të pasuksesshme në shpikjen e llambës. Gjithashtu Edison u shkarkua nga dy vendet e para të punës për shkak të të qenit 'jo-produktiv'. Cili nga ju do të ishte i gatshëm ta bënte këtë? Imagjinoni që keni një ide biznesi. Natyrisht dikush duhet të kërkojë produktin ose shërbimet tuaja, por kjo nuk do të thotë që ju nuk mund t'i bëni ata të kërkojnë produktet ose shërbimet tuaja. Më lejoni ju them një histori, pas Luftës së Dytë Botërore në Turqi shumë njerëz janë të uritur dhe të varfër. Ata kanë nevojë të fitojnë para dhe disa prej tyre kanë krijuar rastin e tyre. Dikush që ofron shërbime xhamash, u dha disa para fëmijëve dhe ata thyen dritaret nga qelqi të shumë dyqaneve. Javën e ardhshme ai nuk e mbaroi punën e tij për shkak të kërkesës. Nëse dëshironi të krijoni biznesin tuaj dhe të jeni të suksesshëm, keni tre opsione;

- Gjeni një ide unike,
- Zgjidhni një shërbim ose produkt i cili tashmë vetëm sa është në punë dhe ndryshoni diçka në shërbim ose produkte,
- Bleni një kompani që tashmë është e suksesshme,

Por ne do të eliminojmë opsionin e tretë për shkak se nuk jemi të pasur. Por sigurisht që duhet të gjejmë paratë për të filluar kërkimin dhe zhvillimin ose inkubatorin e biznesit. Paratë mund të financohen nga Bankat, investitorët engjij ose familjet dhe miqtë tonë. Por në çdo situatë do të na duhet të bindim njerëzit që duhet do të duhej të investonin paratë e tyre tek ne.

Fjalët kyçe: Dështim, Sukses, Konceptim, Strategjia e Oqeanit Blu.

Lack of education as important factor in the development of Small and Medium Enterprises

Ramë HAJRAJ – *Haxhi Zeka University, Kosovo*

The private sector in the Republic of Kosovo consists mainly of small and medium sized enterprises. They generate the largest number of new jobs and represent the pillar of the local economy. In most transition countries, small and medium-sized enterprises have carried the greatest burden of transformation into a free market economy. SMEs have not only created new jobs, but have also absorbed the workforce that has remained unworked during the transformation of public / private property into the private one. The purpose of this scientific paper is to determine the impact of education on the development of small and medium enterprises, and the research question is "Does education affect the development of small and medium enterprises?" The methodology of scientific work focuses mainly on the primary data that will be carried out through the method of interview and questionnaires to be developed through field research, the expected results of this scientific paper is presented through econometric models the impact of education on development of small and medium enterprises that pave the way for other research of the same object of study.

Keywords: Education, Entrepreneurship, Economy, SMEs, Transition

Mungesa e arsimit si faktor i rëndësishëm në zhvillimin e Ndërmarrjeve të Vogla dhe të Mesme

Ramë HAJRAJ – *Universiteti Haxhi Zeka, Kosovë*

Sektori privat në Republikën e Kosovës përbëhet kryesisht nga ndërmarrjet e vogla dhe të mesme. Ato gjenerojnë numrin më të madh të vendeve të reja të punës dhe përfaqësojnë shtyllën e ekonomisë lokale. Në shumicën e vendeve në tranzicion ndërmarrjet e vogla dhe të mesme kanë kryer barrën më të madhe të transformimit në një ekonomi të lirë tregu. NVM-të jo vetëm që kanë krijuar vende të reja pune, por kanë absorbuar edhe fuqinë punëtore që ka mbetur e papunuar gjatë transformimit të pronës publike/private në atë private. Qëllimi i këtij punimi shkencor është të përcaktojë ndikimin e arsimit në zhvillimin e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, dhe pyetja kërkimore është "A ndikon arsimi në zhvillimin e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme?" Metodologjia e punës shkencore përqendrohet kryesisht në të dhënat primare që do të kryhen përmes metodës së intervistës dhe pyetësorëve që do të zhvillohen përmes hulumtimit në teren, rezultatet e pritura të këtij materiali shkencor paraqiten përmes modeleve ekonometrike, ndikimi i arsimit në zhvillimin e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme që hapin rrugën për hulumtime të tjera të të njëjtit objekt studimi.

Fjalët kyçe: Arsim, Ndërmarrësi, Ekonomi, NVM-të, Tranzicion

University education's impact on emphasizing the link between Engineering and Entrepreneurship

Rukiye - Ayshe EGELI – *Sabancı University, Bulgaria*

The purpose of this research is to explore how tertiary education impacts the relationship between engineering and entrepreneurship in the rapidly changing world. Both entrepreneurship and engineering are very solution oriented fields and the universities which the engineers of the future attend adopt different approaches to highlight these fields' connection and interdependence. This paper studies whether and how the attitudes towards entrepreneurship among students majoring in engineering disciplines depend on the university's general approach by measuring the level of satisfaction from the encouragement they have received in their educational path and comparing these responses to the ones given by students who major in non-engineering fields at the same university and engineering students from other universities.

Keywords: Economy, Automation, Technology and Engineering

Ndikimi i arsimit universitar në theksimin e raportit midis Inxhinierisë dhe Ndërmarrësisë

Rukiye -Ayshe EGELI – Universiteti i Sabancit, Bullgari

Qëllimi i këtij punimi është të hulumtojë se si arsimit universitar ndikon në marrëdhëniet midis inxhinierisë dhe ndërmarrësisë në këto kohë ku bota po ndryshon shumë shpejtë. Të dyja, ndërmarrësia dhe inxhinieria janë fusha të orientuara në zgjidhje dhe universitetet në të cilat vijnë studimet inxhinierët e ardhshëm, përdorin metoda të ndryshme për të nxjerrë në pah lidhjen dhe ndërvarësinë e këtyre fushave. Ky punim studion se si qëndrimet ndaj ndërmarrësisë mes studentëve të diplomuar në disiplina inxhinierike varen nga qasja e përgjithshme e universitetit duke matur nivelin e arritjes nga inkurajimi që ata kanë marrë në rrugën e tyre edukative dhe duke i krahasuar këto përgjigje me ato të studentëve të cilët nuk studiojnë disiplina të inxhinierisë në të njëjtin universitet dhe studentë të inxhinierisë nga universitete të tjera.

Fjalët kyçe: Ekonomia, Automatizimi, Teknologjia dhe Inxhinieria.

Impact of directive decisions on organizational effectiveness in Georgian Public Sector

Salome MURADASHVILI – *Tbilisi State University, Georgia*

The study is an example of the attempt to examine the impact of directive decisions on organizational effectiveness in Georgian public sector. In order to study the variables, the research was done in four public organizations based on the new public management principles. These Georgian Public organizations are Ministry of Justice of Georgia and its legal entity named Public Service Hall, Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia and its legal entity Georgian National Tourism Administration. The recent hypothesis of the research is based on the basis of the secondary sources and foreign researchers, which were guided to the research data.

There are two variables in the research. Independent variable is directive decisions taken in public sector and dependent variable – organizational effectiveness. The research was done by qualitative research method. In addition, Fred Fiedler's least preferred co-worker (LPC) scale was used in the research with the interviews. According to which the heads and their management were estimated. The interviews were held with the both – as upper and lower representatives of the organizations. This study is a vivid example to make clear how directive leadership works for the concrete sectors; the research was based on the experience coming from the Soviet Union where the management was implemented mostly by the directive decisions and the ultimate results of the implemented decisions were not clear at all. I am sure you know what it means when you are a citizen of the Post-Soviet country. When we say "the past" it does not mean the 1880s or 1920s it was even happening 17 years ago when I was a child. Only after the collapse of the Soviet Empire, it became possible to give a thorough analysis of the efficacy of governance.

Keywords: Directive decisions, Organizational effectiveness, Task-oriented, Relationship-oriented, Leader position, Leader-Member relations and Task structure

Ndikimi i vendimeve të direktivave në efikasitetin organizativ në sektorin publik të Gjeorgjisë

Salome MURADASHVILI – *Universiteti Shtetëror Tbilisi, Gjeorgji*

Ky studim është një shembull i përpjekjes për të shqyrtuar ndikimin e vendimeve të direktivave në efikasitetin organizativ në sektorin publik të Gjeorgjisë. Në mënyrë që të studiohen variablat, ky studim është bërë në katër organizata duke u bazuar në parimet e reja të menaxhimit publik. Këto organizata publike të Gjeorgjisë janë: Ministria e Drejtësisë së Gjeorgjisë dhe entiteti i saj ligjor i quajtur Salla e Shërbimit Publik, Ministria e Ekonomisë dhe Zhvillimit të Qëndrueshëm të Gjeorgjisë dhe entiteti i saj ligjor Administrata Kombëtare e Turizmit në Gjeorgji. Hipoteza e fundit e hulumtimit bazohet në burime sekondare dhe hulumtues të huaj, të cilët u udhëzuan në të dhënat e hulumtimit. Ka dy variabla në këtë hulumtim. Variabli i pavarur përfshin vendimet e direktivave të marra në sektorin publik dhe variabli i varur – efikasiteti organizativ. Hulumtimi u krye me metodën cilësore kërkimore. Përveç kësaj, shkalla e bashkëpunëtorit më pak të preferuar të Fred Fiedler, u përdor në hulumtim me intervistat. Sipas të cilit u vlerësuan drejtuesit dhe menaxhmenti i tyre. Intervistat u mbajtën me të dy palët: përfaqësuesit e lartë dhe të ulët të organizatave. Ky studim është një dëshmi e gjallë për të bërë të qartë se si funksionon udhëheqja direktive për disa sektore konkrete, hulumtimi u bazua në eskperiencën e cila vjen nga Bashkimi Sovjetik ku menaxhimi u zbatua kryesisht nga vendime të direktivave dhe rezultatet përfundimtare të vendimeve të zbatuara nuk ishin aspak të qarta. Jam i sigurt që ju të gjithë e dini se çdo të thotë të jesh qytetar i një vendi post-sovjetik. Kur ne themi “ E kaluara” nuk do të thotë vitet e 1880ta apo 1920ta, kjo po ndodhte para 17 viteve kur unë isha fëmijë. Vetëm pas rënies së Perandorisë Sovjetike, u bë e mundur të japësh një analizë të plotë të efikasitetit të qeverisjes.

Fjalët kyçe: Vendimet e Direktivave, Efektiviteti organizativ, Orientimi nga detyrat, Orientimi nga marrëdhëniet, Pozita e liderit, Marrëdhëniet Liderë-Anëtarë, Struktura e detyrave

Social Entrepreneurship

Sevinc YILDIRIMLI – *Cumhuriyet University, Turkey*

Any definition of the term “social entrepreneurship” must start with the word “entrepreneurship.” The word “social” simply modifies entrepreneurship. If entrepreneurship doesn’t have a clear meaning, then modifying it with social won’t accomplish much, either. Entrepreneurship is the capacity and willingness to develop, organize and manage a business venture along with any of its risks in order to make a profit. The most obvious example of entrepreneurship is the starting of new businesses. In economics, entrepreneurship combined with land, labor, natural resources and capital can produce profit. Entrepreneurial spirit is characterized by innovation and risk-taking, and is an essential part of a nation's ability to succeed in an ever changing and increasingly competitive global marketplace. Today, poverty, disease, education, unemployment, human rights, environmental problems, housing problems and so on. Although primarily dealing with social issues is considered to be the task of the government with the private sector and non-governmental organizations also are expected to contribute to the process. Therefore, the concept of social entrepreneurship began to become popular in recent years. Social entrepreneurship aiming to solve the day by day growing social problems in the 21st century in which we live introduced continuous innovation and proactive activities for social impact.

Keywords: Non Governmental Organization (NGO), Networking, Trade makers and Connecting

Ndërmarrësia Sociale

Sevinc YILDIRIMLI – *Universiteti Cumhuriyet, Turqi*

Çdo definicion i termit “Ndërmarrësia Sociale” duhet të fillojë me fjalën “ndërmarrësi”. Fjala “sociale” thjesht e modifikon fjalën “ndërmarrësi”. Nëse fjala “ndërmarrësi” nuk ka një kuptim të qartë, atëherë as modifikimi i saj me fjalën “sociale” nuk do të arrijë shumë. Ndërmarrësia është kapaciteti dhe vullneti për të zhvilluar, organizuar dhe menaxhuar një sipërmarrje biznesi bashkë me të gjitha rreziqet e saj në mënyrë që të ketë përfitime. Shembulli më konkret i ndërmarrësisë është fillimi i një biznesi të ri. Në ekonomi, ndërmarrësia e kombinuar me tokë, punëtorë, resurset natyrore dhe kapital, mund të prodhojë një profit. Shpirti ndërmarrës është i karakterizuar nga inovacioni dhe marrja e rreziqeve, dhe është pjesë esenciale e aftësisë së një kombi për të pasur sukses në një treg global gjithnjë të ndryshueshëm dhe konkurrues. Sot varfëria, sëmundjet, edukimi, papunësia, të drejtat e njeriut, problemet e ambientit, problemet e strehimit etj., edhe pse fillimisht kanë të bëjnë me qështje sociale, konsiderohet të jenë detyrat e qeverisë me sektorin privat, gjithashtu edhe organizatat joqeveritare pritet të kontribuojnë në këtë proces. Prandaj, koncepti i ndërmarrësisë sociale filloi të bëhet i famshëm në vitet e fundit. Ndërmarrësia sociale synon zgjidhjen e problemeve të përditshme sociale në shekullin 21 në të cilin ne jetojmë, e që paraqet inovacione të vazhdueshme dhe aktivitete proaktive për ndikim social.

Fjalët kyçe: Organizatat Joqeveritare (OJQ), Rrjeti, Tregti bërësit, Lidhjet

Students' Academic Mobility in Ukraine

Sophia RUDENKO – *National Technical Yuri Kondratyuk University, Ukraine*

Over the past decade, the world community has witnessed the dramatic development of student mobility. The progressive nature of globalization processes, the development of information technology, the ease of travel, the openness of the world labor market and, as a result, an urgent need for intercultural competencies, encouraged young people to cross the border in order to meet academic needs and acquire communication skills in a multicultural environment. Academic mobility as the most advanced form of internationalization of education contributes to the integration of the individual into an international academic community within the framework of the global educational space. It provides access to educational achievements of the leading countries of the world, promotes the development of intercultural competences and increases the chances of professional self-realization. Ukrainians do not have many years of experience as the world's scientific elite and do not cultivate groundless ambitions for quickly gaining the status of a provider of state-of-the-art educational services in the world. We are taking the first steps in creating an international educational policy, coordinating our own priority areas of development, and developing strategies for achieving the declared goals. Unfortunately, among the scientific works of domestic scientists there is a lack of thematic studies on the subject of academic mobility as one of the strategies of human capital growth. The positive practice of introducing student exchange programs and state support for individual mobility, which has been accumulated in a number of countries, demonstrates the great potential of such an approach in promoting economic growth, political stability and social balance of the society.

Keywords: Academic Mobility, European educational space, Synergetic processes of social and professional mobility, Credit of ESTS, Monitoring the quality of education

Lëvizja Akademike e Studentëve në Ukrainë

Sophia RUDENKO – *Universiteti Ndërkombëtar Teknik Yuri Kondratyuk, Ukrainë*

Gjatë dekadës së fundit, komuniteti botëror ka dëshmuar zhvillimin dramatik të lëvizjes së studentëve. Natyra e vazhdueshme e procesit të globalizimit, zhvillimi i teknologjisë informative, lehtësia e udhëtimit, hapja e tregut botëror të punës, dhe si rezultat, një nevojë urgjente për kompetenca ndërkulturore, për të rinjë të motivuar për të kaluar kufijtë në mënyrë që të plotësojnë nevojat akademike dhe të fitojnë aftësi komunikimi në një ambient multikulturor. Lëvizja akademike si forma më e avancuar e ndërkombëtarizimit të edukimit, kontribon në integrimin e një individuali në një komunitet ndërkombëtar akademik në kornizën e hapësirës globale të edukimit. Kjo siguron qasje në arritjet arsimore të vendeve udhëheqëse të botës, nxit zhvillimin e kompetencave ndërkulturore dhe rrit mundësitë e vetë-realizimit profesional. Ukrainasit nuk kanë përvojë shumëvjeçare si elita shkencore e botës dhe nuk kultivojnë ambicie të pabazuara për të fituar shpejt statusin e një ofruesi të shërbimeve arsimore të nivelit më të lartë në botë. Ne jemi duke bërë hapat e parë drejt krijimit të një politike ndërkombëtare të edukimit, duke koordinuar fushat tona prioritare të zhvillimit, dhe duke zhvilluar strategji për të arritur synimet e deklaruarat. Fatkeqësisht, në mesin e punëve shkencore të shkenctarëve vendas, mungojnë studimet tematike mbi çështjen e mobilitetit akademik, si një një ndër strategjitë për rritjen e kapitalit njerëzor. Praktika pozitive e prezantimit të programeve të shkëmbimit të studentëve, dhe mbështetjes shtetërore për lëvizje individuale, e cila është akumuluar në një numër vendesh, tregon potencialin e madh të një qasjeje në nxitjen e rritjes ekonomike, stabilitetit politik dhe ekuilibrit social të shoqërisë.

Fjalë kyçe: Mobilitet akademik, Hapësira Evropiane e edukimit, Proceset sinergjike të lëvizshmërisë sociale dhe profesionale, Kreditë e ESTS-së, Monitorimi i cilësisë së arsimit

Road to Agripreneurship among Agri-graduates: Indian initiatives

Surya RATHORE – *University of Hyderabad, India*
Kundan Veer SINGH – *College of Agriculture, Shardanagar,
Baramati, India*

Agricultural education is a broad term which includes disciplines of Agriculture, Veterinary Science, Forestry, Fisheries, Horticulture, Community Sciences, Agricultural Engineering, Food Science & Technology and Dairy Technology etc. India has one of the world's largest agricultural education system with 64 State Agricultural Universities (SAUs), 3 Central Agricultural Universities (CAUs) viz. Imphal (Manipur), Pusa (Bihar) & Jhansi (Uttar Pradesh) and 4 Deemed Universities (DUs). These institutions enroll on annual basis about 15,000 students at UG level in as many as 11 disciplines and over 7,000 students at PG and 1700 at doctoral level. At any point, there are over 75,000 students studying in SAUs. As there is very thick line between number of Agri-graduates passing out every year and job opportunities available for them in the real time market which forms an utmost requirement of creation of jobs to the rising number on a large scale which is technically a mammoth task for any country's economy. The only and most reliable option would be Agripreneurship. Entrepreneurship education here can be used as a tool to channel the untapped human resources and produce a large number of job creators rather than job seekers. The strategy followed in India in this direction is by means of introduction of courses related to entrepreneurship in the curriculum, Student Ready Programme as a result of recommendations of the 5th Dean's committee of the Indian Council of Agricultural Research (ICAR), Agri-business Incubators (ABI) and training like Agri-Clinic (AC) and Agri-Business of MANAGE, Hyderabad under the aegis of Ministry of Agriculture & Farmers' Welfare.

Keywords: Agripreneurship, Agri-graduates, Initiatives

Rruga drejt agrokulturës mes të diplomuarve të agronomisë: Iniciativat indiane

Surya RATHORE – *Universiteti i Hyderabad, India*
Kundan Veer SINGH – *Kolegji i Agrikulturës, Shardanagar, Baramati, India*

Arsimimi rreth agronomisë është një term i gjerë që përfshin disiplina të bujqësisë, shkencave veterinarë, pyjeve, peshkimit, hortikulturës, shkencave të komunitetit, inxhinierisë bujqësore, shkencës së teknologjisë ushqimore dhe teknologjisë së qumështit etj. India ka një nga sistemet më të mëdha të arsimimit rreth bujqësisë në botë me 64 Universitete Shtetërore të Bujqësisë (State Agricultural Universities-SAU), 3 Universitete të Bujqësisë Qëndrore (Central Agricultural Universities-CAUs) viz. Imphal (Manipur), Pusa (Bihar) & Jhansi (Uttar Pradesh) dhe 4 Universitete të vlerësuara (Deemed Universities-DUs). Këto institucione regjistrojnë në baza vjetore rreth 15,000 studentë në nivel universitar në 11 disiplina dhe mbi 7,000 studentë në nivel pasuniversitar dhe 1700 në nivel doktoraturë. Në çdo pikë, ka mbi 75,000 studentë që studiojnë në SAUs. Ekziston një dallim i madh mes numrit të të diplomuarve që kalojnë çdo vit dhe vendeve të punës në dispozicion për ta në tregun e sotëm, që përbën një kërkesë të madhe për krijimin e vendeve të punës me numrin në rritje në një shkallë të madhe e cila teknikisht është detyrë e rëndësishme për ekonominë e çdo vendi. Mundësia e vetme dhe më e besueshme do të ishte agrokultura. Arsimimi rreth ndërmarrësisë këtu mund të përdoret si një mjet për të kanalizuar burimet njerëzore të pashfrytëzuara dhe për të krijuar një numër të madh të krijuesve të vendeve të punës në vend të atyre që kërkojnë punë. Strategjia e ndjekur në Indi në këtë drejtim është me anë të futjes së kurseve që lidhen me sipërmarrjen në kurrikulë, Student Ready Programme si rezultat i rekomandimeve të Komitetit të 5-të i Dekanit të Këshillit Indian të Kërkimeve Bujqësore (Indian Council of Agricultural Research- ICAR), Inkubatorët e Agrobiznesit (Agri-business Incubators - ABI) dhe trajnime si Agri-Clinic (AC) dhe Agri-Business of MANAGE, Hyderabad, nën kujdesin e Ministrisë së Bujqësisë dhe Mirëqenies së Fermerëve.

Fjalët kyçe: Agrokultura, Të diplomuarit e disiplinës së Agronomisë, Iniciativat

The Need of Embedding Cybersecurity into Your Business

Uada MEMA – *University of Tirana, Albania*

Jola Koçi – *University of Tirana, Albania*

Starting a business can get extremely difficult and busy, making you forget about some essential measures. In digital era the need for cyber security and data protection has become a paramount consideration. According to Symantec, approximately 55 percent of new businesses have experienced an attack by a hacker and most of them weren't able to protect their private information. So, nowadays making sure that data does not fall into the hands of who should not have access to it, has become a fundamental part of considering a company a successful one. If you work to keep your clients information safe and unreachable by hackers you will have their trust and make your company grow. All nations have started to established laws and regulations regarding data security and privacy, and every new entrepreneur has as obligation to comply with them, especially when his business is involved in obtaining, maintaining, or using personal data about his clients. Things get more complicated when business owners have a lot of employees working for them, their employee's information must be protected as well. Unless you are a professional in these fields, most of the time it is not very clear what is needed to be done, what information should be protected, how to implement cyber security strategies and so on. This paper aims to raise awareness among new entrepreneurs about these issues and give comprehensive tips and techniques for their business regarding cyber security and data protection. At the same time giving an overview of how Albanian entrepreneurs are handling this situation.

Keywords: Cybersecurity, Data protection, Entrepreneurs, Awareness, Strategies

Nevoja e integritimit së sigurisë kibernetike në biznesin tuaj

Uada MEMA – *Universiteti i Tiranës, Shqipëri*

Jola Koçi – *Universiteti i Tiranës, Shqipëri*

Hapja e nje biznesi mund të bëhet jashtëzakonisht e vështirë dhe kërkon kohë, duke ju bërë të harroni disa gjëra thelbësore. Në epokën dixhitale, nevoja për sigurinë kibernetike dhe mbrojtjen e të dhënave është bërë obligim. Sipas Symantec, rreth 55 përqind e bizneseve të reja kanë përjetuar një sulm nga një haker dhe shumica e tyre nuk ishin në gjendje të mbrojnë informacionet e tyre private. Është bërë pjesë themelore e të paturit një kompani të suksesshme nevoja të sigurohesh që të dhënat nuk bien në duart e atyre që nuk duhet të kenë qasje në të. Nëse punoni për të mbajtur informacionin e klientëve tuaj, të sigurt dhe të paarritshëm nga hakerat, ju do të fitoni besimin e tyre dhe në këtë mënyrë do t'a rrisni kompaninë tuaj. Të gjitha kombet kanë filluar të krijojnë ligje dhe rregullore në lidhje me sigurinë dhe privatësinë e të dhënave, dhe çdo sipërmarrës i ri është i obliguar për t'iu përmbajtur atyre sidomos kur biznesi i tij është i përfshirë në marrjen, mirëmbajtjen ose përdorimin e të dhënave personale për klientët e tij. Gjërat bëhen më të ndërlikuara kur pronarët e bizneseve kanë shumë punonjës që punojnë për ta, dhe gjithashtu informacionet e tyre duhet të mbrohet. Vetëm nëse jeni profesionist në këto fusha, shumicën e kohës nuk është shumë e qartë se çfarë duhet të bëhet, cilat informata duhet të mbrohen, si të zbatohen strategjitë e sigurisë kibernetike e kështu me radhë. Ky punim synon të rrisë ndërgjegjen e sipërmarrësve të rinj rreth këtyre çështjeve dhe të japë këshilla dhe teknika gjithëpërfshirëse për biznesin e tyre në lidhje me sigurinë kibernetike dhe mbrojtjen e të dhënave. Në të njëjtën kohë duke dhënë një pasqyrë se si sipërmarrësit shqiptarë po e trajtojnë këtë situatë.

Fjalët kyçet: Siguria kibernetike, Mbrojtja e të dhënave, Sipërmarrësit, Ndërgjegjësimi, Strategjitë

Automation and Mechatronics: Bringing up future entrepreneurs

Valon AHMETI – *Ss Cyril and Methodius University, Macedonia*

Visar SULEJMANI – *State University of Tetovo, Macedonia*

Mechatronics, the synergistic blend of mechanics, electronics, and computer science, has evolved over the past thirty years, leading to a novel stage of engineering design. By integrating the best design practices with the most advanced technologies, mechatronics aims at realizing high-quality products, guardukanteeing at the same time a substantial reduction of time and costs of manufacturing. Mechatronic systems are manifold and range from machine components, motion generators, and power producing machines to more complex devices, such as robotic systems and transportation vehicles. Automation hasn't just landed in the workplace—they're expanding skills, moving up the corporate ladder, showing awesome productivity and retention rates, and increasingly showing aside their human counterparts. Entrepreneurs are staring to tap into the largely ignored market of robotics, for future use in defense, healthcare, education and private assistance. In the hyper connected global economy, the truth is that academia alone is not sufficient to prepare students for a future world of work. The rise of robots in the workplace will introduce increased pressure on young people to develop the soft skills needed in order to stand out. It's clear that the rise of the robot worker has the potential to cause serious employment problems for those who are not properly equipped with the basic workplace skills needed by employers. It's therefore vital that our education system focuses on improving the soft skills of pupils and on preparing them for an evolving workplace where competition from and management by AI is to be expected. The focus of our paper will be on future of automation: the economic, political and social relationship advantages and disadvantages that can be caused by that.

Keywords: **Mechatronics, Automation (robotics) and Future entrepreneurs**

Automatizimi dhe mekatronika: Sjellin ndërmarrësit e së ardhmes

Valon AHMETI – *Universiteti Ss Cyril and Methodius, Maqedoni*
Visar SULEJMANI – *Universiteti Shtetëror i Tetovës, Maqedoni*

Mekatronika, përzierja sinergjike e mekanikës, elektronikës dhe shkencave kompjuterike, ka evoluar gjatë tridhjetë viteve të fundit, duke qar në një fazë të re të dizajnit inxhinierik. Duke integruar praktikat më të mira të dizajnit me teknologjitë më të përparuara, mekatronika synon realizimin e produkteve me cilësi të lartë, duke garantuar në të njëjtën kohë një reduktim të konsiderueshëm të kohës dhe kostove të prodhimit. Sistemet mekatronike janë të shumëllojshme dhe variojnë nga komponentët e makinës, gjeneratorët e lëvizjes dhe makineritë për prodhimin e energjisë elektrike në pajisje më komplekse, siç janë sistemet robotike dhe automjetet e transportit. Automatizimi nuk ka ardhur i gatshëm në vendin e punës – ata po zgjerojnë aftësitë, duke avansuar hierarkinë e korporatave, duke treguar produktivitet dhe norma të përdorimit të jashtëzakonshëm dhe gjithnjë e më shumë duke i lënë mënjatë homologët e tyre njerëzorë. Ndërmarrësit po fillojnë të trokasin në tregun e inxhinier kryesisht të robotikës, për shfrytëzimin e tyre në të ardhmen si në mbrojtje, shëndetësi, arsim dhe asistencë private. Në ekonominë globale të tej lidhur, e vërteta është se akademia nuk është e mjaftueshme për të përgatitur studentët për një të ardhme të botës së punës. Rritja e robotëve në vendin e punës do të shtojë presion të madh tek të rinjtë për të zhvilluar aftësitë e buta të nevojshme në mënyrë që të dallohen. Është e qartë se rritja e punonjësve robot ka potencial të shkaktojë probleme serioze të punësimit për ata që nuk janë të pajisur siç duhet me aftësitë bazë të punës që kërkohen nga punëdhënësit. Prandaj është jetësore që sistemi ynë i arsimit fokusohet në përmirësimin e aftësive të buta të nxënësve dhe në përgatitjen e tyre për një vend pune në zhvillim ku konkurrenca dhe menaxhimi nga Inteligenca Artificiale duhet të jetë e pritshme. Fokusi i punimit tonë do të jetë për të ardhmen e automatizimit: avantazhet dhe disavantazhet e marrëdhënieve politike, shoqërore dhe ekonomike që mund të shkaktohen nga kjo.

Fjalët kyçe: Mekatronikë, Automatikë (robotikë) dhe Ndërmarrësit e së ardhmes

Innovation in Education

Veton KASTRATI – *University of Prishtina, Kosovo*

Everyone knows that education is one of the most powerful tool that human can use to change the world, but in 21 century we need something more than education. Today is not enough only to know to read and write. It is not enough just to memorize and repeat something written by someone, somewhere far away in time and place. Today we have more than never book, universities, libraries, teachers, professors, copies, tests and papers. But, still something is missing we yet dont have the ability to solve problems, we dont have the time to judge things right, we dont have courage to work hard and probably the world is facing crises in economy, in education, politic and science because of the way of learning without thinking, learning without questing and creating. This is what the world is missing, this is what the people need more to learn by knowing what they are learning. We need a new way of learning that leads to understanding and creating. We need a new generation that learns by feeling the matter, feeling with passion that leads to innovation. Innovation of new ways of learning, doing and acting. We need now than never before more students that feels the way of learning new techniques, new way of methods that can help the society to build bridges with each other to a better humanity in the name of Education.

Keywords: Education, Innovation, Youth

Inovacioni në edukim

Veton KASTRATI – *Universiteti i Prishtinës, Kosovë*

Të gjithë e dimë se arsimi është një nga mjetet më të fuqishme që njeriu mund të përdorë për të ndryshuar botën, por në shekullin 21 kemi nevojë për diçka më shumë se arsimin. Sot nuk është e mjaftueshme vetëm të dish vetëm të lexosh dhe të shkruash. Nuk mjafton vetëm të mësosh përmendësh për të përsëritur diçka të shkruar nga dikush, diku larg me kohë dhe vend. Sot, më shumë se asnjëherë kemi libra, universitete, biblioteka, mësues, profesorë, kopje, teste dhe dokumente. Por, ende diçka po mungon pasi që akoma nuk e kemi aftësinë për të zgjidhur problemet, ne nuk kemi kohë për të gjykuar gjërat në mënyrë të drejtë, ne nuk kemi guxim për të punuar shumë dhe ndoshta bota po përballet me kriza në ekonomi, arsim, politikë dhe shkencë për shkak të mënyrës së të mësuarit pa menduar, duke mësuar pa kërkim dhe krijim. Kjo është ajo që bota po humbet, kjo është ajo që njerëzit kanë nevojë më shumë për të mësuar duke ditur se çfarë janë duke mësuar. Ne kemi nevojë për një mënyrë të re të të mësuarit që të drejton në të kuptuar dhe krijim. Ne kemi nevojë për një brez të ri që mëson ndjenjën e çështjes, ndjenjën e pasioni që të çon drejt inovacionit. Inovacioni i mënyrave të reja të të mësuarit dhe veprimt. Ne kemi nevojë tani më shumë se kurrë më parë që studentët që ndjejnë mënyrën e mësimit të teknikave të reja, mënyrën e re të metodave që mund të ndihmojnë në shoqërinë për të ndërtuar lidhje me njëri-tjetrin në një humanitet më të mirë në emër të arsimimit.

Fjalët kyçe: Edukimi, Inovacioni, Rinia.

University of Prishtina
International Student Conference 2018

Katalogimi në botim – (CIP) – Cataloguing in publication
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”
National Library of Kosovo “Pjetër Bogdani”

KATALOGIMI

658(496.51)“2018”(0963)

Edukimi në Ndërmarrësi në Shekullin e 21-të : 18-22
qershor 2018, Prishtinë / kryeredaktor Vegim Hoti. – Prishtinë :
Universiteti i Prishtinës “Hasan Prishtina”, 2018. - 89 f. : ilustr. ;
21 cm.

1. Hoti, Vegim

ISBN 978-9951-00-236-3

Tirazhi: 100 copë

Printing House “Dukagjini”
Peja, June 2018

Shtypshkronja “Dukagjini”
Pejë, Qershor 2018

University of Prishtina
International Student Conference 2018

UNIVERSITETI I PRISHTINES
University of Prishtina

Rr. "George Bush", p.n., 10 000
Prishtinë, Republika e Kosovës

Phone : +381 38 244 183 /244 186

Fax : +381 38 244 187

Email : rektorati@uni-pr.ed

<https://www.uni-pr.edu/>